

KA BIJELOJ ŠENGENSKOJ LISTI: Implementacija mape puta za liberalizaciju viznog režima za Bosnu i Hercegovinu

SADRŽAJ

UVOD

SPORAZUM O OLAKŠAVANJU VIZNOG REŽIMA	3
BLOK 1: SIGURNOST DOKUMENATA	4
BLOK 2: ILEGALNA MIGRACIJA, UKLJUČUJUĆI READMISIJU	7
BLOK 3: JAVNI RED I SIGURNOST.....	9
BLOK 4: VANJSKI ODNOSI I TEMELJNA PRAVA	14

UVOD

Solunski samit, koji je održan 2003. godine, može se označiti kao početak ostvarenja programa Europske unije za balkanske zemlje, tj. početak procesa integracija Balkana u Europsku uniju, što predstavlja jedan od prioriteta Unije.

„Zapadni Balkan, kao i podrška u njegovim pripremama za uključanje u europske integracije, te postizanje članstva u Uniji, značajan je prioritet za EU. Balkan će biti sastavni dio ujedinjene Europe“¹

Pomenuti program uključuje sljedeće stavke: konsolidacija mira i promicanje stabilnosti i demokratskog razvoja, napredak zemalja Zapadnog Balkana prema Europskoj uniji, u okviru obogaćenog Procesu stabilizacije i pridruživanja, borba protiv organiziranog kriminala, suradnja na području pravosuđa i unutrašnjih poslova, promicanje ekonomskog razvoja, kao i poboljšanje regionalne suradnje.² Implementacija pomenutih stavki predstavlja značajan korak ka eventualnim europskim integracijama. Kao prvi korak ka postavljenom cilju, napredak u nevedenim oblastima pruža zemljama Zapadnog Balkana mogućnost uklanjanja negativnih efekata nastalih kao posljedica stavljanja na „Crnu“ šengensku listu 2001. godine, uz implementaciju Mjera Vijeća (Europska komisija) br. 539/2007³, te otvaranje dijaloga o liberalizaciji viznog režima, koji je predviđen Solunskim programom iz 2003. godine, a formalno započeo u januaru 2008. godine, između Europske komisije i Bosne i Hercegovine, Albanije, Makedonije, Crne Gore i Srbije.

Pitanje prelaska BiH na Bijelu šengensku listu označeno je kao pitanje visokog prioriteta, kako za predstavnike Vlade, tako i za pojedine građane. Crna šengenska lista prepreka je ekonomskom razvoju i ima negativan uticaj na poslovne odnose BiH.⁴ Poduzetnici i drugi poslovni ljudi suočeni su sa brojnim poteškoćama kako bi ušli u Šengensko područje, gdje bi mogle ležati nove poslovne prilike. Pored toga, mnoge balkanske kompanije prisiljene su angažovati vozače teretnih vozila iz Šengenskog područja, kako bi transportovali svoju robu, te su, kao posljedica toga, mnogi vozači teretnih vozila iz njihovih zemalja nezaposleni.⁵ Nadalje, vizni režim je stvorio takvo okruženje u kome su kulturna razmjena i razvoj omladine otežani. Novija istraživanja pokazuju da je oko 70% mladih osoba sa područja Zapadnog Balkana jedva

posjetilo neku zemlju van ovog regiona.⁶ Bez mogućnosti putovanja, građani BiH će razviti jednu oskudnu percepciju vanjskog svijeta, i to prvenstveno kroz medije i slične kanale, što će doprinijeti stvaranju osjećaja izolacije i ksenofobije, umjesto jedne šire europske perspektive.

Mapa puta za liberalizaciju viznog režima od 05.06.2008. godine, definira obavezu bosanskohercegovačkih nadležnih organa i europskih institucija, a putem Europske komisije, na ispunjenje tačno određenog skupa uslova, kako bi se građanima BiH omogućila bezvizna putovanja kroz Šengensko područje, a samim time i pristup širem spektru mogućnosti, kako ljudskih tako i ekonomskih.

Pomenuta Mapa puta obuhvata četiri bloka, sa akcentom na sigurnosti dokumenata (blok 1), ilegalnoj migraciji, uključujući redamisuju (blok 2), javnom redu i sigurnosti (blok 3), te vanjskim odnosima i osnovnim pravima (blok 4). Pomenuti blokovi pretpostavljaju skup reformi, neophodnih ne samo za uspostavljanje bezviznog režima, već i za uspostavljanje jedne funkcionalne države i napredak ka europskim integracijama. Usvajanju Mape puta prethodilo je zaključenje Sporazuma o olakšavanju viznog režima i readmisiji između BiH i Europske unije.

Uslovi predviđeni u Mapi puta baziraju se na konkretnim, pravnim i tehničkim kriterijima, čineći proces vizne liberalizacije ovisnim o individualnim sposobnostima države da implementira neophodne reforme. Pomenuti uslovi pretežno spadaju u dio EU legislative, koji regulira oblast pravosuđa i unutrašnjih poslova. Individualni pristup liberalizaciji potvrđen je i odlukom Europske komisije kojom se za liberalizaciju viznog režima preporučuju Makedonija, Crna Gora i Srbija, i to u julu 2009. godine. Riječ je o odluci koju je podržalo Vijeće Europe u novembru iste godine, dok su BiH i Albanija tada ostavljene po strani, očekujući finalizaciju nekih neophodnih reformi.

Kao posljedica kompleksne administrativne strukture, te poteškoća u pronalaženju političkog konsenzusa o određenim reformama, a posebno na području javnog reda i sigurnosti, Bosna i Hercegovina se suočila sa značajnim poteškoćama kada je u pitanju ispunjavanje uslova predviđenih Mapom puta. Kao što je istaknuto u Izvještaju o napretku Europske komisije za 2008. godinu, „administrativna struktura zemlje i dalje je glomazna, a u nekim slučajevima i rascjepkana, te sklona dupliranju i nejasnoj podjeli moći, kako između institucija istog nivoa, tako i vertikalno, između raznih nivoa vlasti.“⁷ Prema zaključcima navedenog monitoringa, ova pitanja spadaju među najznačajnije faktore usporenog reformnog procesa u BiH.

¹ „The Thessaloniki agenda for the Western Balkans – Council Conclusions.“ *European Commission – Enlargement*. 16 June 2003.

² *Ibid.*

³ Popis trećih zemalja čiji državljani moraju posjedovati vize prilikom prelaska vanjskih granica, kao i one koje su izuzete od tog pravila.

⁴ „What BiH politicians intend to do in order to obtain liberalization and subsequent abolishment of the Schengen visa regime for all citizens of BiH?“ *Centre for Security Studies*. July 2006.

⁵ Karajković, Risto. „Europe's Visa Policy for the Balkans.“ *Worldpress*. 5 February 2007.

⁶ Sinisa-Jakov, Marusic. „Macedonia Visa Liberalisation on the Cards.“ *Balkan Insight*. 20 May 2009.

⁷ Commission of the European Communities. *Bosnia and Herzegovina 2008 progress report*. p.11.

Dana 15. jula, Europska komisija je, umjesto pozitivne preporuke, predstavila BiH anex kojim su određena „specifična područja na kojima BiH treba raditi i napredovati, u smislu zadovoljenja istaknutih zahtjeva”⁸, koji ostaju brojni. Kao rezultat napora i nastojanja poduzetih u tom pravcu u posljednje vrijeme, moguće je primijetiti značajne korake naprijed, u smislu razvoja zakonodavstva i usvajanja strateških dokumenata, sa određenim brojem neispunjenih zahtjeva na ovom području. Međutim, dalji napredak u trenutnoj implementaciji pomenutog treba da bude pažljivo praćen u predstojećem periodu, kako bi se osiguralo stvarno, a ne isključivo formalno, zadovoljenje pomenutih zahtjeva. U nastavku ćemo izložiti detaljne podatke u vezi sa nadziranjem implementacije Mape puta za liberalizaciju viznog režima za BiH, koje je provođeno u periodu od novembra 2008. do novembra 2009. godine.

SPORAZUM O OLAKŠAVANJU VIZNOG REŽIMA

Geografski položaj zapadnog Balkana, u odnosu na ostatak Europe, proizveo je takvo okruženje u kome je postojeći Šengenski vizni režim izrazito kompliciran. Nažalost, „u ovakvom regionalnom okruženju, EU vizni režim je čak prouzrokovao daljnje otuđenje od same Europe.”⁹ Kako bi se prevladala postojeća situacija i potaknuo razvoj jedne stabilnije Europe, jedan od zaključaka usvojenih na Solunskom samitu 2003. godine, bio je taj da su bilateralne readmisije i sporazumi o olakšavanju viznog režima konkretan korak ka uspostavi bezviznog režima za građane zemalja Zapadnog Balkana.

U novembru 2006. godine, Europska komisija započela je pregovore o olakšavanju viznog režima i readmisiji sa balkanskim zemljama; sporazumi su potpisani u septembru 2007. godine, a stupili su na snagu 01.01.2008. godine.¹⁰ Sporazumi o readmisiji i olakšavanju viznog režima predviđaju olakšane uslove za izdavanje kratkoročnih viza, pod uslovom potpisivanja sporazuma o readmisiji, kao i provođenja nekih dodatnih reformi na lokalnom nivou. Cilj sporazuma o olakšavanju viznog režima jeste omogućavanje lakšeg pristupa vizama za građane Bosne i Hercegovine, kao i povećanje prometa sa ostatkom Europe, što je naravno u vezi sa pozitivnim demokratskim i ekonomskim razvojem.¹¹

Za građane Bosne i Hercegovine, sporazumi o olakšavanju viznog režima predstavljaju važan korak ka uspostavljanju bezviznog režima. Kada je riječ o BiH, sporazumi o readmisiji i olakšavanju viznog režima zaključeni su sa Srbijom, Crnom Gorom, Makedonijom, Albanijom, Moldavijom, Ukrajinom i Rusijom.

Cilj sporazuma o olakšavanju viznog režima jeste pojednostavljenje procedure izdavanja viza za zemlje Šengenskog područja, što uključuje olakšavanje pristupa kratkoročnim vizama – za period od 90 dana tokom 6 mjeseci- za građane BiH. U svjetlu pomenutog sporazuma, predviđena je niža nakanada za izdavanje viza, tj. smanjena je sa 60 € na 35 € po osobi, dok vrijeme obrade zahtjeva iznosi najviše 10 dana. Pored toga, za određene skupine osoba predviđeni su pojednostavljeni uslovi kada je u pitanju dokumentacija koju je potrebno dostaviti, kao i oslobađanje od plaćanje naknade za izdavanje viza. Zahtjevi za izdavanje kratkoročnih viza podnose se konzularnom uredu zemlje članice Europske unije, u kojoj osoba namjerava provesti većinu vremena, ili pak na prvoj ulaznoj tački u Šengensko područje. Osoba mora

8 European Commission. *Letter to Mr. Samir Rizvo, Head of the BiH Negotiating team for liberalization of visa regime – Annex*. July 15th 2009.

9 Trauner, Florian, and Imek Kruse. “EC Visa Facilitation and Readmission Agreements: Implementing a new EU Security Approach in the Neighborhood.” Center for European Policy Studies. Working Document No.290/April 2008 p. 6

10 Knaus Gerald and Alexandra Stiglismayer. “Visa-free travel for the Western Balkans – A win-win situation.” *EU Observer*. 15 June 2009. 26 June 2009. <http://euobserver.com/7/28298>

11 European Commission Delegation to Bosnia and Herzegovina (ECDBIH). “Negotiations on visa facilitation and readmission agreements concluded with Bosnia and Herzegovina 10.April.2007” ECDBIH 02.07.1009

dostaviti zahtjev za izdavanje vize, važeći pasoš, te navesti način na koji želi putovati, dokazati da će imati dovoljno sredstava za put, posjedovati zdravstveno osiguranje, i konačno, treba da obrazloži svrhu svog putovanja.¹²

Analiza implementacije procesa olakšavanja viznog režima

Na konferenciji održanoj prošlog decembra u Briselu, a vezano za analizu olakšavanja viznog režima na području Balkana, Peter Bosch, Rukovoditelj Jedinice za međunarodne aspekte migracije i vizne politike, izvjestio je o ocjenama Europske komisije vezano za vizne olakšice na području Balkana. Europska komisija je izvjestila kako vlade navedenih zemalja adekvatno rade na implementaciji sporazuma o olakšavanju viznog režima. Pomenute vlade su postavile navedene sporazume na vrh liste prioriteta, te na taj način pojačale efektivnost i djelotvornost u njihovoj implementaciji.¹³ Za mnogobrojne građane, to je značilo otvoreniji pristup ostatku Europe. Međutim, implementacija sporazuma o olakšavanju viznog režima suočila se i sa značajnim teškoćama.

Naučnik Leszek Chajewski sproveo je istraživanje o viznoj politici Europske unije prema zemljama Zapadnog Balkana, od implementacije sporazuma o olakšavanju viznog režima. Prema njegovim zaključcima, najveći problem sa kojim se suočavaju podnositelji zahtjeva za izdavanje vize je negativni stav osoblja, kao i dugi redovi čekanja u nadležnim ustanovama. Nadalje, što je vizna politika određene zemlje ograničenija, to su kriteriji predviđeni za izdavanje viza nejasniji. Pored toga, sama činjenica da svaki konzulat predviđa različite procedure izdavanja viza, dodatno komplicira pristup istima. Uprkos pomenutim izazovima, istraživanje je također pokazalo da se **od implementacije Sporazuma o olakšavanju viznog režima, broj odbijenih zahtjeva za izdavanje viza u BiH smanjio**, i to sa 10% u 2007. godini na 4% krajem 2008. godine¹⁴, do je u skladu sa Mapom puta za liberalizaciju viznog režima za BiH postavljen cilj od 3%. Gledano iz perspektive Zapadnog Balkana, kao cjeline, pomenuti postotci su donijeli male promjene u odnosu na neke kategorije podnositelja zahtjeva, za razliku od onoga što je bilo planirano Sporazumom o olakšavanju viznog režima.¹⁵ Razlike u naknadama i vremenu potrebnom za iz-

davanje viza nisu se značajno promijenile za osobe kojima je trebalo obezbijediti niže naknade i kraće vrijeme obrade zahtjeva, kao što su poslovni ljudi i studenti.

U junu 2008. godine, udruženje Vesta iz Tuzle, u partnerstvu sa ECAS-om iz Brisela, uspostavilo je telefonsku liniju, sa ciljem procjene stanja na području olakšavanja viznog režima u BiH. Pomenuta telefonska linija oglašena je putem raznih medija i ubrzo su počeli pristizati mnogobrojni pozivi iz cijele države.

Osnovni cilj projekta usmjeren je ka procjeni Sporazuma o olakšavanju viznog režima i daljnjoj liberalizaciji viznog režima. Tokom posljednjeg perioda realizacije ovog projekta, građani Zapadnog Balkana imali su priliku podijeliti svoje viđenje procesa izdavanja viza, te dobiti informacije o pravima koja im pripadaju, u skladu sa pomenutim Sporazumom.¹⁶

Zaključak do kojeg se došlo zahvaljujući pomenutoj telefonskoj liniji jeste da većina građana nije primijetila razliku između procedure izdavanja viza prije i poslije implementacije Sporazuma o olakšavanju viznog režima. Pored toga, mnogi podnosioci zahtjeva su naveli kako je stvarna naknada za izdavanje viza zapravo mnogo viša od 35 € - npr. mnogim poslovnim ljudima bilo je neophodno pribaviti i poziv Trgovinske komore zemlje domaćina, koji može koštati i do 80 €, a što su sporazumi o olakšavanju viznog režima propustili da reguliraju. Značajan problem predstavlja i loš odnos konzularnog osoblja prema podnosiocima zahtjeva.¹⁷

Nadalje, proturječnost nacionalnih politika, kada se radi o uslovima potrebnim za izdavanje viza, odbijanju zahtjeva i razlozima za takvo postupanje, kao i mogućnostima žalbe u tim slučajevima, jako zbunjuje mnoge podnosice zahtjeva¹⁸, te istovremeno narušava pozitivno viđenje Sporazuma o olakšavanju viznog režima, koji je zapravo uticao na smanjenje broja odbijenih zahtjeva. Štoviše, došlo se do zaključka da građani nisu adekvatno informirani o pomenutom Sporazumu, što je djelimično uzrokovano nedovoljnom medijskom pažnjom.¹⁹ Kako mediji imaju običaj naglašavati primjere odbijenih zahtjeva za izdavanje viza, mnogi imaju utisak da je broj odbijenih zahtjeva zapravo u porastu, dok u većini slučajeva građani jednostavno nisu upoznati sa gore navedenim Sporazumom i njegovim uticajem.

Iako je Sporazum o olakšavanju viznog režima krojen prema specifičnim potrebama zemalja Zapadnog Balkana, određeni problemi mogu nastupiti u slučaju ukidanja viznog

12 European Commission- Directorate General for Enlargement. "Visa facilitation for Citizens of Bosnia and Herzegovina" available at >> http://www.europa.ba/files/docs/news/Visa_Leaflet_eng.pdf <<

13 European Citizen Action Service (ECAS). "Does it Really Matter? Visa Facilitation in the Western Balkans: Monitoring of new Agreements." ECAS 10 December 2007. accessed on 20 July 2009. available at: http://www.ecascitizens.eu/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=389&Itemid=

14 Chajewski, Leszek. "EU Visa Policies Towards Western Balkans: Summary of May 2008 Survey Results." Available at: http://209.85.135.132/search?q=cache:i4AoyukGX50J:www.ecas-citizens.eu/index.php?option%3Dcom_docman%26task%3Ddoc_download%26gid%3D384%26Itemid%3D+Chajewski+survey+balkan&cd=1&hl=en&ct=clnk.

15 Ibid.

16 European Citizen Action Service (ECAS). "Does it Really Matter? Visa Facilitation in the Western Balkans: Monitoring of new Agreements." ECAS 10 December 2007. accessed on 20 July 2009. available at: http://www.ecascitizens.eu/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=389&Itemid=

17 Ibid.

18 Ibid.

19 Ibid.

režima za te zemlje u različito vrijeme. Dok većina zemalja Zapadnog Balkana trenutno dozvoljava putovanja na pojednostavljenoj osnovi, a kroz međusobne sporazume, ipak postoji opasnost da se ovakvi odnosi zategnu. Naime, postoji mogućnost da se vizni režimi počnu ukidati za svaku zemlju pojedinačno, dok proces liberalizacije zahtijeva jačanje granica sa komšijama.

Dodatne probleme uzrokuje i podjela bosanskohercegovačkog društva na dvije grupe: privilegirani pojedinci koji će imati koristi od Sporazuma o olakšavanju viznog režima, i oni koji neće. Većina građana BiH ne spada u kategorije definisane Sporazumom, što stvara „osjećaj diskriminacije“ koji može „dovesti do zaključka da je Europska unija zainteresirana isključivo za elitne grupe stanovništva“.²⁰ Potrebno je uložiti još mnogo truda kako bi Bosna i Hercegovina potpuno uživala pogodnosti pomenutog Sporazuma, a najbolji način za postizanje pomenutog jeste suradnja stranaka obuhvaćenih predmetnim sporazumima.

Stranke obuhvaćene sporazumima o olakšavanju viznog režima, njihova uloga i odgovornosti

Šengensko područje stvoreno je potpisivanjem Šengenskog sporazuma 1985. godine, te je kao takvo obuhvaćeno pravom Europske unije. Neke zemlje, koje nisu potpisnice Sporazuma, prihvatile su i sprovele odredbe Šengenskog sporazuma. Zemlje potpisnice Sporazuma, njih 25, ukinule su međusobnu kontrolu granica, omogućivši na taj način slobodu putovanja unutar Šengenskog područja. Konzulati zemalja potpisnica trebali bi razmotriti mogućnost usklađivanja svojih politika, kako bi se izbjegla konfuzija kod podnosioca zahtjeva, te osigurao jedan ljudski i korektan odnos prema istima.

U ime članova Europske unije, Europska komisija je pregovarala sa Bosnom i Hercegovinom o zaključenju Sporazuma o olakšavanju viznog režima, a trenutno pomaže u koordinaciji procesa olakšavanja viznog režima i na čelu je Zajedničke komisije za BiH. Pored toga, Europska komisija nastoji upoznati građanstvo sa navedenim Sporazumom, i to pružanjem informacija kroz website i printanjem letaka i brošura.²¹ Međutim, uzimajući u obzir nedostatak navedenih informacija, Europska komisija bi u budućnosti trebala raditi na jačanju svijesti građanja, kada je u pitanju predmetni Sporazum, te ih upoznati sa privilegijama koje isti donosi.

Vlada BiH mora ispuniti standarde Europske komisije predviđene za sporazume o readmisiji, kako bi u potpunosti mogla da uživa sve pogodnosti koje Sporazum o olakšavanju viznog režima pruža. U tom smislu, odgovornost na polju vizne politike podijeljena je između Ministarstva vanjskih poslova, Konzularni ured, i Ministarstva sigurnosti, Odjel za migracije. Vize izdaju diplomatsko-konzularna predstavništva – Ministarstvo vanjskih poslova, a moguće je i njihovo izdavanje na samoj granici.²² Kako bi se uživalo u svim koristima koje Sporazum donosi, potrebno je dodatno osposobiti administrativnu strukturu u BiH. Efikasne strukturalne reforme predstavljaju važan korak prije nego Europska komisija preporuči ukidanje viznog režima.

Iako početne analize otkrivaju da je implementacija Sporazuma daleko od savršenstva, jako je bitno poticati zainteresirane stranke na međusobnu suradnju, a u skladu sa odredbama Sporazuma i odgovornostima koje predviđa. Kako bi se omogućila nesmetana i adekvatna implementacija sporazuma o readmisiji i olakšavanju viznog režima, nepohodna je suradnja između konzularnih ureda, Europske komisije, te vlada trećih zemalja, a sve s ciljem povećanja učinkovitosti navedenih sporazuma, odnosno konačnog uspostavljanja bezviznog režima za BiH, kada su u pitanju zemlje Šengenskog područja.

20 Trauner, Florian, and Imek Kruse. "EC Visa Facilitation and Readmission Agreements: Implementing a new EU Security Approach in the Neighborhood." Center for European Policy Studies. Working Document No.290/April 2008. pp. 23-24

21 Delegation of the European Union to Bosnia and Herzegovina. "News Service- Publications." available at: <http://www.europa.ba>

22 Center for Security Studies. "Softening of the visa regime for citizens of Bosnia and Herzegovina: What are the requirements that the Government of Bosnia and Herzegovina needs to fulfill in order to ease the transfer of Bosnia and Herzegovina from the "Black List" to the "White List" of the visa Schengen Agreement?" Center for Security Studies, Sarajevo Sept. 2006. pp. 53

BLOK 1: SIGURNOST DOKUMENATA

Izvršni sažetak

U junu 2009. godine, svi zahtjevi predviđeni Blokom 1 još uvijek su trebali da se ispune. Trenutno, a prema generalnoj procjeni ACIPS-a za Blok 1, primjetan je značajan napredak po svim pomenutim zahtjevima. Iako je samo jedan u potpunosti ostvaren, tj. prijavljivanje izgubljene i ukradene dokumentacije Interpol/LASP-ovoj bazi podataka, ostvarenje većine preostalih zahtjeva očekuje se najdalje do kraja 2009. godine.

Prema Agenciji za identifikacione dokumente, evidencije i razmjenu podataka (IDDEA), u periodu između 15.10.2009. do 13.11.2009. godine, izdato je 15.805 biometrijskih pasoša, na temelju zahtjeva građana.²³ Testiranje sistema za izdavanje biometrijskih putnih isprava počelo je u julu 2009. godine, dok su antikorupcijski i obrazovni programi za službenike koji izdaju lične dokumente²⁴ u toku. Ispunjeni su i pravni i tehnički uslovi neophodni za uspostavljanje automatskog sistema prijave izgubljenih i ukradenih putnih isprava Interpolu, što je implementirano od strane IDDEA-e. Pojedine općine još treba da izvrše unos podataka u centralnu bazu podataka koju koordinira IDDEA. U svakom slučaju, pretvaranje evidencija u elektronsku formu očekuje se od svih entitetskih, kantonalnih i općinskih vlasti, i to do kraja 2009. godine. Pored toga, neophodno je poduzeti dodatne mjere kako bi se osigurala sigurnost ličnih dokumenata, a u skladu sa standardima ICAO i EK, te je Ministarstvo civilnih poslova nadležno u tom smislu.

Ključne preporuke:

- Nastaviti izdavanje biometrijskih pasoša
- Nastaviti implementaciju obrazovnih i antikorupcijskih programa za službenike koji izdaju pasoše i lične dokumente
- Unos podataka iz evidencija u centralnu bazu podataka, kojom upravlja IDDEA

Pasoši/ putne isprave, osobne iskaznice i lični dokumenti

U vezi izdavanja biometrijskih putnih isprava, a u skladu sa standardima ICAO i EK, kao i postepenog uvođenja biometrijskih podataka, uključujući fotografije i otiske prstiju, Ministarstvo civilnih poslova raspisalo je tender za štampanje biometrijskih pasoša i potpisalo ugovor sa njemačkom kompanijom „Bundesdruckerei“, u februaru 2009. godine. Pome-

nuti pasoši sadrže čip, u skladu sa evropskim standardima.²⁵ Prema Agenciji za identifikacione dokumente, evidencije i razmjenu podataka (IDDEA)²⁶, u periodu između 15.10.2009. do 13.11.2009. godine, izdato je 15.805 biometrijskih pasoša, na temelju zahtjeva građana.²⁷ IDDEA nije odgovorna za izdavanje pasoša, već ima ulogu koordinatora pomenutih aktivnosti. Nadležni na ovom polju su kantonalna Ministarstva unutrašnjih poslova, kao i Ministarstvo unutrašnjih poslova RS-a i Brčko Distrikta, te ambasade i diplomatsko-konzularna predstavništva.²⁸

Ispunjeni su i potrebni preduslovi za izdavanje pasoša – odnosno usvojeni su odgovarajući zakoni, tj. Zakon o putnim ispravama²⁹, kao i Pravilnik o načinu vođenja i obrascu evidencije o zbirkama osobnih podataka³⁰, te Pravilnik o načinu čuvanja i posebnim mjerama tehničke zaštite osobnih podataka.³¹

Obični pasoši, izdati prije kraja 2009. godine, imati će rok važenja od pet godina, iako putovanja u evropske zemlje neće biti moguća bez posjedovanja viza i biometrijskih putnih isprava.³² Zakon o putnim ispravama ne regulira neki precizan vremenski okvir za isticanje roka važenja pasoša, tako da će isti biti validni do datuma označenog u pasošu.

Proces prikupljanja podataka i izdavanja dokumenata, u skladu sa pravilima za izdavanje biometrijskih pasoša, započeo je 06.07.2009. godine.³³ Koordinator ovog procesa je IDDEA, a implementatori su lokalni i općinski organi, kantonalna Ministarstva unutrašnjih poslova, federalno Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo pravde, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS-a, Javni registar Brčko Distrikta, Centar za javnu sigurnost i Ministarstvo unutrašnjih poslova RS-a.

25 Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine/Direkcija za Evropske integracije. „Prilog institucija BiH za redovni godišnji izvještaj o napretku BiH o napretku BiH u procesu evropskih integracija,“ Vijeće Ministara, Sarajevo 04.06.2009, page 66

26 Zakon o Agenciji za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH (IDDEA) usvojen je od strane Parlamentarne skupštine, dana 22. 07.2008. godine, čime je uspostavljena nova Agencija, koja je zamijenila dotadašnji CIPS. Vijeće ministara odlučilo je da će navedena Agencija početi sa radom 01.03.2008. godine, te je u junu iste godine imenovalo i direktora Agencije. U skladu sa članom 79 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, BiH je preuzela obavezu osnivanja jednog nezavisnog tijela sa zadatkom zaštite ličnih podataka, uz osiguranje adekvatnih finansijskih i ljudskih resursa u tom cilju. (Agencija za identifikacione dokumente, evidencije i razmjenu podataka (IDDEA). O agenciji. dostupno na: http://www.iddeea.gov.ba/en_o_agenciji.php; Intervju sa Šepić Senadom, Zamjenikom ministra, Ministarstvo civilnih poslova BiH. 07.11.2008. godine)

27 Agency for Identification Documents, Registers and Data Exchange (IDDEA). „Personalization of biometric passports is carried out without any problems –News.“ IDDEA, 13.11.2009. http://www.iddeea.gov.ba/en_saopstenja_detalji.php?id=125

28 Agency for Identification Documents, Registers and Data Exchange (IDDEA). „Procedura izdavanja putnih isprava po novom sistemu.“ IDDEA 31.07.2009. http://www.iddeea.gov.ba/saopstenja_detalji.php?id=65

29 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH usvojen u Predstavničkom domu: Nastavak 26./03.04.08., Usvojen u Domu naroda: 15. sjednica/07.04.08., SG 33/08, Ispravka Zakona 39/08, available at: <http://www.parlament.ba/uzakoni/1/0/0.html>

30 BiH Official Gazette No. 52/09

31 BiH Official Gazette No. 67/09

32 Sarajevo-X.com. „Nikola Špirić – Uslovi za bezvizni režim do 31. Septembra.“ 21.07.2009. <http://www.sarajevo-x.com/bih/politika/clanak/090721047>

33 Agency for Identification Documents, Registers and Data Exchange (IDDEA). „Pušten novi sistem za izdavanje ličnih dokumenata“ IDDEA 06.07.2009 http://www.iddeea.gov.ba/saopstenja_detalji.php?id=49

23 Agency for Identification Documents, Registers and Data Exchange (IDDEA). „Personalization of biometric passports is carried out without any problems –News.“ IDDEA, 13.11.2009. available at: >> [>> http://www.iddeea.gov.ba/en_saopstenja_detalji.php?id=125](http://www.iddeea.gov.ba/en_saopstenja_detalji.php?id=125) <<

24 Engl. „breeder documents“ (rodni list, vjenčani list, etc.) – bazični dokumenti koji se koriste prilikom izdavanja identifikacionih dokumenata, kao što je pasoš

Prema posljednjem izvještaju Vijeća Ministara, odnosno interresorne radne grupe za pregovore o liberalizaciji viznog režima³⁴, antikorupcijski i obrazovni programi za uposlenike koji rade na izdavanju ličnih dokumenata i pasoša, održavati će se u septembru 2009. godine. Pomenuti programi su trebali biti usvojeni do 15. jula, no to je odgođeno za 15. august, kako je predviđeno Planom aktivnosti. IDDEEA je sprovela i obuku na ovom polju, i to od 8. do 18. jula, na području Sarajeva i Banja Luke.³⁵ Međutim, prema procjenama Europske komisije, profesionalnoj obuci službenika, koji će raditi na sigurnosti dokumenata, nedostaje ustrojstvo, dok su pravila etike često tek simbolična, bez mogućnosti integracije konkretnih antikorupcionih mjera u svakodnevni rad, a zbog čega će IDDEEA-in rad na obuci i osposobljavanju biti revidiran.³⁶

Jedini zahtjev koji je u potpunosti zadovoljen jeste **prijava izgubljenih, ukradenih i uništenih putnih isprava Interpol-u**. U tu svrhu, uspostavljen je neophodni tehnički sistem, te su usvojeni potrebni pravilnici i smjernice.³⁷

Kada je riječ o sigurnosti ličnih dokumenata, najveći problem jeste činjenica da se pomenuti dokumenti izdaju na raznim mjestima pod različitim pravnim režimima, bez postavljanja homogenih uslova i odgovarajućih sigurnosnih mehanizama. Nadalje, osoblje nije adekvatno educirano po pitanju korupcije, što je 2008. godine rezultiralo porastom slučajeva krađe identiteta. Kako bi se uklonili negativni efekti nepostojanja jednog centralnog nadzora nad civilnim registrima i ličnim dokumentima, IDDEEA ima zadatak da osigura personalizaciju osobnih iskaznica (biometrijske osobne iskaznice, sa sigurnosnim mehanizmima u skladu sa ICAO i EC standardima, uvedene su 2003. godine). Obzirom da općinski prijavi (matični) uredi posjeduju adekvatnu IT opremu (softver, hardver, računare i čitače smart kartica), a kroz prenos svojih evidencija u elektronsku formu, poboljšava se i sam sistem sigurnosti ličnih dokumenata.³⁸ Centralni registar će održavati IDDEEA, a samo njegovo funkcioniranje će biti naknadno razmotreno, po prenosu evidencija u elektronsku formu. Sistem povezuje 12 ministarstva unutrašnjih poslova, Javni

registar Brčko Distrikta, DCR network, kao i sve općine, odnosno preko 300 mjesta gdje se vrši izdavanje dokumenata.³⁹ U skladu sa izvještajem o implementaciji Plana aktivnosti za liberalizaciju viznog režima, koji je donesen septembra 2009. godine od strane bosnaskohercegovačkog Pregovaračkog tima za liberalizaciju viznog režima, svaka općina koja ne posjeduje duplikat svojih evidencija, mora to učiniti do kraja 2009. godine. Očekuje se da sve elektronske evidencije budu u funkciji u istom roku, tj. do 31.12.2009. godine,⁴⁰ te da se na taj način uspostavi cjelokupan sistem neophodan za automatsku razmjenu elektronskih podataka širom BiH.

Ključne preporuke:

- Nastaviti izdavanje biometrijskih pasoša
- Nastaviti implementaciju obrazovnih i antikorupcijskih programa za sve službenike koji izdaju pasoše i lične dokumente
- Unos podataka iz evidencija u centralnu bazu podataka, kojom upravlja IDDEEA

34 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izvještaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009.", Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009.

35 Agency for Identification Documents, Registers and Data Exchange (IDDEEA). "Edukacija za rad na sistemu za izdavanje biometrijskih putnih isprava" IDDEEA, 05.06.2009. <http://www.iddeea.gov.ba/vijesti.php?id=295>

36 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009.", European Commission, May 18th 2009. pg 3 available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

37 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izvještaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009.", Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009

38 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009.", European Commission, May 18th 2009. pg 3 available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

39 Agency for Identification Documents, Registers and Data Exchange (IDDEEA). "News - Personalization of biometric passports is carried out without any problems." IDDEEA, 13.11.2009. http://www.iddeea.gov.ba/en_saopstenja_detalji.php?id=125

40 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izvještaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009.", Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009.

BLOK 2: ILEGALNA MIGRACIJA, UKLJUČUJUĆI READMISIJU

Izvršni sažetak

Uloživši značajne napore u tom pravcu, Bosna i Hercegovina je postigla bitne rezultate kada su u pitanju standardi upravljanja migracijama i eventualne europske integracije. Zemlja ima relativno mlade institucije nadležne za upravljanje migracijama. Ipak, napredak je očigledan na mnogim poljima obuhvaćenim Blokom 2, kako na području upravljanja granicama, tako i kada je riječ o azilu i upravljanju migracijama.

U vezi upravljanja granicama, Uprava za indirektno oporezivanje je, jula 2009. godine, određena kao nadležna institucija za objekte na graničnim prijelazima. Pored toga, ustanovljen je i sistem za Integrirano upravljanje granicama (IBM), čiji je zadatak unaprijeđenje operativne efikasnosti agencija koje rade na granicama, a putem osiguravanja njihove međusobne povezanosti, dok je Komisija za integrirano upravljanje granicama uspostavljena kao mehanizam koordinacije. Osim navedenog, zaključen je i sporazum o suradnji između svih IBM agencija. Sljedeće postignuće u ovom segmentu jeste usvajanje Zakona o graničnoj kontroli, u junu 2009. godine, koji regulira i definiira odgovornosti na polju upravljanja graničnim prijelazima. Bosna i Hercegovina je također jedina zemlja u regiji koja je ustanovila Centar za zajedničku analizu rizika. Prekogranična suradnja sa susjednim zemljama je uspješna, a pored toga, BiH je zaključila i sporazum sa FRONTEX-om. Međutim, potrebni su i dodatni naponi na području obilježavanja granica, kao i rad na poboljšanju tačaka graničnih prijelaza. Neki od graničnih prijelaza još uvijek ne zadovoljavaju osnovne uvjete neophodne za normalno funkcioniranje, kao što su električna energija ili čista voda.

Pitanje azila u Bosni i Hercegovini definirano je novim Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu, koji je stupio na snagu 14. maja 2008. godine. Kao rezultat razvoja i napretka u oblasti politike o azilu, domaće procedure na ovom polju većinom su usklađene sa međunarodnim standardima. Končno, pribavljena su i sva odobrenja potrebna za izgradnju i funkcioniranje stalnog prijemnog centra u Trnovu, te se očekuje da će isti biti potpuno operativan 2011. godine.

Postignut je napredak i u oblasti upravljanja migracijama. U novembru 2008. godine, usvojena je Nova državna strategija u oblasti migracije i azila, te je načinjen i usvojen Migracijski profil za BiH. Informacioni sistem za migracije nalazi se u fazi testiranja, nakon čega će se uspostaviti struktura potrebna za razmjenu informacija, a očekuje se da će

postati funkcionalan 2010. godine. Pored toga, usvojena je i Strategija o povratku i reintegraciji, a na temelju Sporazuma o readmisiji. Također, uskoro će biti osigurano dodatnih 80 mjesta u Centru za pritvor ilegalnih imigranata.

Ključne preporuke:

Upravljanje granicama

- Nastaviti rad na usklađivanju procedura IBM agencija
- Nastaviti rad na poboljšanju infrastrukture graničnih prijelaza

Azil

- Kompletiranje novog Centra za azil u Trnovu, kao i pravilnika koji definiira pitanja funkcioniranja i finansiranja pomenutog Centra

Readmisija

Sporazum o readmisiji, koji je zaključen između Europske komisije i BiH, stupio je na snagu u januaru 2008. godine, dok je prvi sastanak Zajedničke komisije za implementaciju nevedenog Sporazuma održan u junu iste godine. BiH je nastavila ulagati napore sa ciljem zaključenja sporazuma o readmisiji i sa zemljama koje nisu članice EU, pri čemu nije bilo značajnih problema kada se radi o slučajevima readmisije državljana trećih zemalja, većinom iz Hrvatske i Albanije. Treba napomenuti da BiH vrši readmisiju svojih državljana, i u slučajevima nepostojanja sporazuma o readmisiji. Broj prihvaćenih državljana je u porastu (240 u 2007. godini, a 174 u 2006. godini).⁴¹

Sporazum o readmisiji postavlja pravila, obaveze i procedure neophodne za borbu protiv ilegalne migracije. Konkretnije, regulira kada i kako vratiti osobe koje ilegalno borave na teritorijama obuhvaćenim Sporazumom. Prema riječima gospodina Rizvo Samira, Rukovoditelja Radne grupe za pregovore o liberalizaciji viznog režima, implementacija navedenog Sporazuma je jako uspješna.⁴²

Cilj Sporazuma je uspostavljanje brze i efikasne procedure za identifikaciju i repatrijaciju osoba, koje ne ispunjavaju, ili više ne ispunjavaju, uslove predviđene za ulazak i/ili boravak na određenoj teritoriji.⁴³ U skladu sa Mapom puta, BiH mora poduzeti neophodne mjere kako bi osigurala efektivnu implementaciju Sporazuma o readmisiji. Nadalje, potrebno je zamijeniti ranije bilateralne sporazume i dogovore Sporazumom o readmisiji, osim onih sporazuma koji su zaključeni sa zemljama koje nisu članice EU. Najnoviji takav sporazum zaključen je sa Švicarskom.

Sporazum se primjenjuje na osobe koje ilegalno borave na određenoj teritoriji, državljani BiH i EU, kao i na državljane trećih zemalja i osobe bez državljanstva (apatridi).

Nadalje, sporazumi sa BiH, Makedonijom, Moldavijom, Crnom Gorom i Srbijom izričito obavezuju zemlje potpisnice na readmisiju maloljetne nevjenčane djece osobe koja se vraća u zemlju, kao i bračnih drugova koji imaju drugo državljanstvo, osim ako posjeduju neovisno pravo boravka na datoj teritoriji.⁴⁴

Upravljanje granicama

Prema Izvještaju o napretku Europske komisije za BiH, a za 2008. godinu, ustanovljeno je da BiH napreduje na području kontrole granica. Pojačana je i suradnja i razmjena podataka između Granične policije i Uprave za indirektno oporezivanje.⁴⁵ Pored toga, povećao se i broj zajedničkih obuka i akcija na granicama. Granična policija i Uprava za indirektno oporezivanje napravile su značajne korake ka usklađivanju prikupljanja i registracije podataka na graničnim prijelazima, a sve kako bi se izbjeglo dupliciranje istih. **Uprava za indirektno oporezivanje je, jula 2009. godine, određena kao institucija odgovorna za objekte na graničnim prijelazima.**⁴⁶

Kao značajan korak naprijed, usvojena je i revidirana **Strategija integriranog upravljanja granicama**, i to u julu 2008. godine. Navedena Strategija i **Plan aktivnosti**, koji predstavlja njen sastavni dio, određuju centralne koordinacione funkcije vezano za pitanja upravljanja granicama, te uključuju i okvir za finansiranje.

Rezultat ovih aktivnosti jeste uspostavljanje **Sistema integriranog upravljanja granicama**. Koncept integriranog upravljanja granicama počiva na tri elementa: suradnja unutar agencija, suradnja između agencija, te međunarodna suradnja. Navedeni koncept obuhvata i koordinaciju i suradnju između svih relevantnih agencija, koje su uključene u nadzor granica i kontrolu graničnih prijelaza, s ciljem postizanja efikasnosti i uspostavljanja integriranog sistema upravljanja granicama, što će rezultirati otvorenim, ali dobro kontrolisanim i sigurnim granicama. U tom smislu, institucionalni okvir obuhvata: Graničnu policiju, Upravu za indirektno oporezivanje, Ured za veterinarstvo, Odjel fito-sanitarne inspekcije, te Trgovinsku i Sanitarnu inspekciju. Navedeni koncept pretpostavlja unaprijeđenje suradnje između pomenutih agencija i državnih institucija nadležnih za upravljanje granicama (Ministarstvo sigurnosti).⁴⁷

U 2008. godini, uspostavljen je i **mehanizam koordinacije**, odnosno **Komisija za upravljanje granicama**⁴⁸, nadležna za koordinaciju integriranog upravljanja granicama, kao i implemetaciju Strategije, Plana aktivnosti, te Sporazuma o prelasku granica.⁴⁹ Institucije koje će biti uključene u Državnu Komisiju za upravljanje granicama su: Ministarstvo sigurnosti, Granična policija, Uprava za indirektno oporezivanje,

41 European Commission. "Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report" European Commission, COM(2008)674.

42 Rizvo, Samir. Voda intersektorske radne grupe za pregovore o liberalizaciji viznog režima za BiH. Intervju. 28.11.2008. godine.

43 Trauner, Florian, and Imek Kruse. "EC Visa Facilitation and Readmission Agreements: Implementing a new EU Security Approach in the Neighborhood." Center for European Policy Studies. Working Document No.290/April 2008 p.

44 Ibid

45 European Commission. "Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report," European Commission, COM(2008)674

46 Dragojević, Predrag. Granična policija, Okrugli sto na temu liberalizacije viznog režima, ACIPS, juli 2009.

47 Ministry of Security of Bosnia and Herzegovina. "Conference on the Strategy of Integrated Border Management in B&H – support to the implementation of the related Action Plan", 4th February 2009, available at: >> www.msb.gov.ba/home/index.php?option=com_content&task=view&id=286 <<

48 Official Gazette of BiH No.73/08

49 Official Gazette of BiH no. 59/08 VM no. 99/08 from 23 June 2008

Ured za veterinarstvo, Uprava za zaštitu zdravlja bilja, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo prometa i komunikacija, te Ministarstvo civilnih poslova. Ustanovljena je i Državna Komisija za granice BiH⁵⁰, koja obuhvata predstavnike sljedećih institucija: Ministarstvo sigurnosti, Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i entitetske Uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove. Usklađivanje procedura između agencija nadležnih za integrirano upravljanje granicama treba da se nastavi. Implementacija integriranog upravljanja granicama poboljšana je i na operativnom polju, i to kroz spajanje zajedničkih prijelaznih tačaka, funkcioniranje graničnih patrola, te pojačanu razmjenu informacija.

U junu 2009. godine, usvojen je Zakon o graničnoj kontroli, kojim su određene odgovornosti na području upravljanja graničnim prijelazima. Dodatni rad je potreban na polju označavanja granica, kao i na poboljšanju graničnih prijelaza. Prethodno je usvojen novi **Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu, Zakon o graničnoj policiji, te Zakon o nadzoru i kontroli prelaska državne granice.**⁵¹ Neki granični prijelazi još uvijek nemaju elementarne uslove za normalno funkcioniranje, kao što su električna energija ili čista voda.⁵² Ključna prepreka, kada je riječ o nekim graničnim prijelazima, nije vezana za brzinu graničnih procedura, nego za fizički pristup istima (granična infrastruktura), obzirom da se nalaze suviše blizu gradskih jezgri, što za posljedicu ima usporavanje tih procedura.⁵³ Kada se radi o državnim granicama, bitno je napomenuti da na ovom polju BiH ima većih poteškoća u odnosu na ostale države nastale raspadom Jugoslavije, što je uzrokovano činjenicom da BiH nije imala vlastitih vanjskih granica dok je bila u sastavu bivše Jugoslavije, te da se naknadno javila potreba za njihovim uspostavljanjem.⁵⁴ Trenutno, samo 12 od ukupno 55 graničnih prijelaza zadovoljava EU standarde, kada je u pitanju infrastruktura.⁵⁵ Nadalje, neophodno je osigurati i dovoljan broj osoblja na pomenutim prijelazima, ali suštinski cilj jeste uspostavljanje temelja za efikasan nadzor državnih granica, te zadovoljavanje EU standarda u tom smislu.⁵⁶ Bitan podatak jeste i činjenica da je Granična policija BiH otvorila 100 novih radnih mjesta.⁵⁷

Granična policija je razvila i vlastite antikorupcione standarde, kojima je potrebno unaprijeđenje, a posebno kada se radi o sprovođenju navedenih standarda kroz obuku graničnih policajaca.

Nadalje, BiH je jedina zemlja u regiji koja je uspostavila **Zajednički centar za analizu rizika.** Pomenuti Centar je osnovan u **maju 2009. godine**, sa sjedištem u Glavnom uredu Granične policije, na aerodromu u Sarajevu, te predstavlja značajan korak naprijed, kada je riječ o **razmjeni informacija između agencija koje djeluju na granicama**, obzirom da iste imaju svoje predstavnike u Centru, te dostavljaju informacije iz vlastitih u baze podataka Centra. Dakle, uspostavljanjem Zajedničkog centra za analizu rizika dolazi do objedinjavanja svih relevantnih podataka.⁵⁸

Prekogranična suradnja

Kada je riječ o prekograničnoj suradnji, bitno je napomenuti da međunarodni sporazumi omogućavaju direktnu suradnju između prekograničnih tijela (bez posredničke uloge Ministarstva vanjskih poslova).⁵⁹ U junu 2008. godine, potpisana su četiri protokola za implementaciju **Sporazuma o graničnoj kontroli između BiH i Hrvatske**, iz 2007. godine. Navedeni protokoli uređuju sljedeće oblasti: suradnja i tranzit kroz državnu teritoriju, uspostavljanje zajedničkih snaga za prevenciju kriminala, miješane patrole, te oficiri za vezu. Više ministara **BiH** i Vlada **Crne Gore**, te Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo unutrašnjih poslova **Srbije**, potpisali su u Beogradu **Sporazum i Protokole o zajedničkom nadzoru granica**, dana 06.03.2009. godine.⁶⁰

Što se tiče suradnje sa FRONTEX-om, prva službena posjeta FRONTEX-ovih predstavnika dogodila se septembra 2008. godine, u Sarajevu. FRONTEX-ovi predstavnici su održali sastanke sa službenicima domaće Granične policije, Službe za poslove sa strancima i drugih relevantnih organizacionih jedinica Ministarstva sigurnosti BiH, te su ih upoznali sa institucionalnim kapacitetima, ljudskim resursima i tehničkim kapacitetima u oblasti upravljanja granicama, borbe protiv ilegalne migracije, kao i trgovine ljudima. Glavni rezultat dvodnevne posjete bila je izrada nacrtu Sporazuma o uspostavljanju operativne suradnje između FRONTEX-a i Ministarstva sigurnosti BiH. Pomenuti Sporazum sadrži odredbe kojima se regulira razmjena informacija između Granične policije BiH i FRON-

50 Official Gazette of BiH No. 59/08

51 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 5. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

52 Mektić, Dragan. Direktor Službe za poslove sa strancima. Intervju. Juli 2009.

53 Perković, Zoran. Pomoćnik ministra vanjskih poslova BiH, Ministarstvo vanjskih poslova. Intervju, 17.11.2008.

54 Dragojević, Predrag. Granična policija. Okrugli sto na temu liberalizacije viznog režima, ACIPS, juli 2009.

55 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 5-6. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

56 Dragojević, Predrag. Granična policija. Okrugli sto na temu liberalizacije viznog režima, ACIPS, juli 2009.

57 Ibid.

58 Kraštica, Slaviša. Granična veterinarska inspekcija. Intervju. 30.06.2009.; Mektić, Dragan. Direktor Službe za poslove sa strancima. Intervju. Juli 2009.; Boucault, Regina. Šef Misije i Edin Smailhodžić, Koordinator projekta CARDS/IBM. Međunarodna organizacija za migracije. Intervju. Juli 2009.; Granična Policija. Saopćenje za javnost. 29.07.2009. <http://www.granpol.gov.ba/akt/saop/1/?cid=210,2,1>

59 Perković, Zoran. Pomoćnik ministra vanjskih poslova BiH, Ministarstvo vanjskih poslova. Intervju. 17.11.2008.

60 Council of Ministers of BiH, "Additional report on the ordinary annual report of the BiH Institutions on the BiH achievement in the EU integration process", Report for the period from 30th September 2008 until 4th June 2009. page 66

TEX-a, razmjena i analiza operativnih podataka, suradnja u oblasti sprovođenja obuke programera, tehnička suradnja, kao i učešće u zajedničkim operacijama i pilot-projektima, kojima rukovodi FRONTEX. Iako se potpisivanje **Sporazuma** očekivalo u novembru 2008. godine, isti je **potpisan u Varšavi 03.04.2009. godine, između Ministra sigurnosti Sadovića i Izvršnog direktora FRONTEX-a Ilkka Lahtinena**.⁶¹ Zaključenje ovog Sporazuma pruža mogućnost domaćim institucijama, koje rade na implementaciji legistative u oblasti upravljanja granicama, da budu aktivno uključene u rad Agencija EU, koje imaju zadatak da koordiniraju operativnu suradnju između zemalja članica, a na području sigurnosti granica, te na taj način doprinesu jačanju sigurnosti u regionu.

Ključne preporuke:

- Nastaviti ulagati napore na usklađivanju procedura između agencija nadležnih za integrirano upravljanje granicama
- Nastaviti ulagati napore na poboljšanju infrastrukture na graničnim prijelazima

Pravni izvori odgovornosti prevoznika

Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu usvojen je 16.04.2008. godine, a stupio na snagu 14.05.2008. godine, dok su odredbe članova 77(2) i 78 stupile na snagu 01.11.2008. godine. Navedeni Zakon u potpunosti je u skladu sa Šengenskim standardima, čijoj implementaciji i služi. „Uključuje prelazak i uvod u četiri kategorije viza, koje su obezbjeđene Šengenskim *acquis-om*“.⁶²

Politika azila

Pitanje azila u BiH regulirano je novim **Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu**, koji je stupio na snagu **14.05.2008. godine**.⁶³ Prije njegovog stupanja na snagu, pitanje azila bilo je regulirano Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2003. godine, te Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2007. godine.

Pravo na azil u BiH **zagarantovano je i nekim međunarodnim dokumentima**. Najvažniji među njima su Međunarodna konvencija o statusu izbjeglica (iz 1951. godine) i Protokol o statusu izbjeglica (iz 1967. godine). BiH je potpisnica navedene Konvencije i Protokola, pa su pomenuti dokumenti sastavni dio Ustava BiH.

Značaj efektivne implementacije politike migracije i azila potvrđen je **Sarajevskom deklaracijom, od 28.03.2001. godine**, kojom BiH nastoji uskladiti svoje zakonodavstvo sa navedenim konvencijama, te približiti se europskim standardima. Europska komisija pomaže domaćim zvaničnicima na području ispunjavanja uslova predviđenih Sarajevskom deklaracijom, te pruža podršku u razvoju domaće politike migracije i azila, kao i zakonodavstva.

Kao rezultat razvoja i napretka na području politike azila, procedure BiH u ovoj oblasti većinom su u skladu sa međunarodnim standardima.⁶⁴ Broj zahtjeva za azil znatno je porastao u odnosu na 2006. godinu, najvećim dijelom kao posljedica dolaska izbjeglica sa Kosova, koje su izgubile status privremenog prihvata u septembru 2007. godine. Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu predviđa da Vijeće ministara može, u slučaju masovnog ulaska stranaca ili prijetecćeg masovnog ulaska stranaca kojima je potrebna međunarodna zaštita, izdavati posebne uredbe za njihovu zaštitu, kao i predviđati uslove za poništenje navedenih uredbi. Zakon sadrži „zaštitne odredbe“, koje obavezuju agencije da obazrivo tretiraju strance koji strahuju od progona ili drugih oblika ponižavajućeg postupanja u zemlji porijekla, a pored toga, predviđa i opsežne istrage u slučaju da pomenute osobe iznesu tvrdnje o opasnosti od progona u svojoj zemlji porijekla.⁶⁵

Novim Zakonom određeni su i zadaci i odgovornosti Ministarstva sigurnosti i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, kao nadležnih ustanova kada su u pitanju izbjeglice i azilanti. U pogledu poboljšavanja evidencija o osobama kojima je priznat status izbjeglice ili drugi vidovi međunarodne zaštite, potrebno je uložiti dodatne napore sa ciljem zadovoljenja potrebnih softverskih uslova, kako bi se uspostavila odgovarajuća baza podataka, koja će biti dio projekta o upravljanju migracijama. Nadalje, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice treba da bude povezano sa Informacionim sistemom za migracije. Upotreba modula za azil Informacionog sistema za migracije treba da bude unaprijeđena, a kapaciteti Ministarstva nadograđeni, sa ciljem adekvatne implementacije novom pravnog okvira.

BiH još uvijek nema odgovarajući stalni centar za prijem izbjeglica. Međutim, u Rakovici je **maja 2008. godine, otvoren privremeni centar**, a svi članovi osoblja navedenog centra prošli su odgovarajuću obuku. Idejni projekat stalnog centra je dovršen, dok je izvedbeni u finalnoj fazi. Prema posljednjem izvještaju Interresorne radne grupe za pregovore o liberalizaciji viznog režima, ispunjeni su uslovi

61 Council of Ministers of BiH, „Additional report on the ordinary annual report of the BiH Institutions on the BiH achievement in the EU integration process“, Report for the period from 30th September 2008 until 4th June 2009 page 66

62 European Commission. „Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report“, European Commission, COM(2008)674 p.53.

63 „The Law on Movement and Stay of Aliens and Asylum“, Official Gazette 36/08

64 European Commission, „Assessment by the European Commission of the implementation of the visa liberalization roadmap by Bosnia and Herzegovina, 24th“, European Commission, November 2008. page 5, page 8. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

65 Ibid. page 10 - 12

za uspostavljanje navedenog stalnog centra: **pribavljena su sva neophodna odobrenja za objekat i funkcioniranje centra** (električna energija, komunalne usluge, odobrenje lokalne policije, itd.), dok se izbor izvođača radova i nadzornog organa očekuje u septembru 2009. godine. Sredstva pribavljena od IPA iznose 1,5 miliona €, a sačinjen je i nacrt Pravilnika o funkcioniranju i drugim pitanjima značajnim za rad centra za azil, koji bi trebao biti usvojen do kraja 2010. godine, od strane Vijeća ministara.⁶⁶ Očekuje da će navedeni centar biti u funkciji 2011. godine. Međutim, BiH još uvijek nije u potpunosti preuzela odgovornost za upravljanje i finansiranje postojećih centara za azil.

Ključne preporuke:

- Dovršiti izgradnju novog centra za azil u Trnovu, uključujući usvajanje Pravilnika koji regulira pitanja funkcioniranja i finansiranja centra

Upravljanje migracijama

Kada je u pitanju upravljanje migracijama, primjetan je određen napredak. U maju 2008. godine, dovršen je i otvoren privremeni centar za smještaj ilegalnih imigranata, a svi članovi osoblja navedenog centra prošli su odgovarajuću obuku.

Pored toga, došlo je i do **značajnog opadanja broja hapšenja osoba prilikom pokušaja ilegalnog prelaska granice**. U 2007. godini, 851 osoba je bilo uhapšeno prilikom pokušaja ulaska ili napuštanja teritorije BiH (1.289 osoba u 2006. godini), dok taj broj iznosi 231 osobu u prvoj polovini 2008. godine. Opao je i broj državljana deportiranih u BiH (sa 1.350 u 2006. godini, na 1.117 u 2007. godini).⁶⁷ Međutim, i pored toga kontrola granica treba da bude dodatno unaprijeđena.

Od cca 3.000 izbjeglica pristiglih sa Kosova, kojima je status privremenog prihvata oduzet u septembru 2007. godine, njih 870 podnijelo je zahtjev za azil.⁶⁸ Služba za poslove sa strancima BiH poduzela je mjere na konačnom određenju statusa osoba koje još uvijek borave na teritoriji BiH. Usvojena je i pravna osnova za rad Službe, te je finaliziran i prelazak osoblja iz ranijeg Odjela za strance. Međutim, osoblju je potrebno pojačanje, u brojčanom smislu, kao i odgovarajuća obuka.

U novembru 2008. godine, usvojena je **Državna strategija za migracije i azil**, čija implementacija počinje u maju 2009. godine.⁶⁹ Proces obezbjeđenja osoblja za Sektor za migracije Ministarstva sigurnosti je na zadovoljavajućem nivou, ali potrebni su dodatni naporu u tom smislu.

Kada je riječ o praćenju tokova migracije, značajan napredak predstavlja **Migracijski profil BiH**. Pomenuti Profil je **usvojen na 99. zasjedanju Vijeća ministara, i to 24.09.2009. godine**, te će osigurati uvid u migracione trendove, i na taj način omogućiti Ministarstvu sigurnosti kreiranje odgovarajuće politike na tom polju, a istovremeno omogućiti i odgovornim međunarodnim organizacijama potpun uvid u BiH migracione trendove.⁷⁰ Dakle, predstavlja prvu zajedničku analizu situacije u BiH, kada je riječ o navedenim pitanjima. Pomenuti dokument sačinjen je u skladu sa europskim i međunarodnim standardima, te će, na temelju njega, biti osnovan mehanizam za praćenje toka migracija i migracionih trendova u BiH. Na osnovu predmetnog dokumenta, institucije nadležne za sprovedbu Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu BiH sakupljati će sljedeće podatke: zemlja porijekla stranca (državljanstvo), mjesto rođenja, zemlja u kojoj je stranac boravio prije dolaska u BiH, podaci o strancima koji su dobili BiH državljanstvo, podaci o historiji kretanja stranca, podaci o radnim dozvolama, kao i podaci o dobrovoljnom povratku državljana BiH u svoju zemlju.⁷¹ U vezi sa pomenutim, Vijeće ministara je donijelo **Odluku o obaveznom dostavljanju statističkih podataka o migracijama i međunarodnoj zaštiti Ministarstvu sigurnosti BiH**. Navedena Odluka donesena je sa ciljem uspostavljanja i implementacije mehanizma za praćenje toka migracija, kao i godišnjeg ažuriranja Migracijskog profila BiH.⁷²

Pored toga, **Informacioni sistem za migracije** je trenutno u fazi testiranja. Naime, u toku je prilagođavanje količine primarnih podataka koji će ući u baze podataka, kao i oblikovanje određenih baza podataka, koje će omogućiti efikasnije funkcioniranje. Ovaj dodatni mehanizam za razmjenu informacija, pod kontrolom Ministarstva sigurnosti, biti će dostupan svim institucijama nadležnim za pitanja migracije, te se očekuje da će biti u funkciji 2010. godine.

Na 99. zasjedanju Vijeća ministara, održanom 24. septembra, usvojena je **Strategija o povratku i reintegraciji, a**

66 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izvjestaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009.", Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009.

67 European Commission, "Assessment by the European Commission of the implementation of the visa liberalization roadmap by Bosnia and Herzegovina, 24th," European Commission, November 2008. page 5, page 10-12. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

68 Ibid..

69 Boucault, Regina. Chief of Mission and Edin Smailhodžić, Project coordinator CARDS/IBM. International Organization for Migration. Interview. July 2009.

70 MojeVijesti-portal. "Vijeće Ministara BiH – Utvrđen prijedlog zakona o Agenciji za prevenciju korupcije," MojeVijesti, 24.09.2009. available at: >><http://www.mojevijesti.ba/novost/14466/utvrđen-prijedlog-zakona-o-agenciji-za-prevenciju-korupcije> <<

71 Sve vijesti.ba. "Ministarstvo sigurnosti BiH izradilo Migracijski profil Bosne i Hercegovine," Sve Vijesti.ba. 18.07.2009. available at: >>www.svevijesti.ba/content/view/35590/215/ <<

72 MojeVijesti-portal. "Vijeće Ministara BiH – Utvrđen prijedlog zakona o Agenciji za prevenciju korupcije," MojeVijesti, 24.09.2009. available at: >><http://www.mojevijesti.ba/novost/14466/utvrđen-prijedlog-zakona-o-agenciji-za-prevenciju-korupcije> <<

na temelju Sporazuma o readmisiji. Navedena Strategija sadrži pravila kojima se regulira povratak i readmisija osoba koje su izgubile pravo boravka u zemljama članicama EU koje su potpisnice Sporazuma o readmisiji sa BiH.⁷³

Konačno, napredak je postignut i kada je u pitanju **izgradnja pomoćnih objekata pritvornog centra za ilegalne imigrante**. Izgradnja jednog pomoćnog objekta, sa kapacitetom od 80 mjesta, gotovo je finalizirana, čime se ukupni kapacitet centra povećao na 120 mjesta.⁷⁴

BLOK 3 – JAVNI RED I SIGURNOST

Izvršni sažetak

Nemogućnost BiH političara da postignu konsenzus o značajnim pitanjima obuhvaćenih ovim blokom, predstavljalo je glavnu prepreku na putu za potpunu realizaciju istog. Ažurirana procjena o napretku BiH na ovom polju, predstavljena od strane Europske Komisije 8. juna i uvrštena u Anex pisma Europske komisije upućenog bosnaskohercegovačkim vlastima 15. jula, pokazala je da je većina neispunjenih mjera sadržana upravo u ovom Bloku. Općenito gledajući, potrebno je uložiti značajne, dodatne i kontinuirane napore kako bi se u potpunosti udovoljilo zahtjevima Bloka 3, iako je u posljednjih nekoliko nedjelja moguće primijetiti povećane napore s ciljem ispunjavanja ključnih mjera. Ono što je pozitivno jeste nedavno usvajanje nekoliko ključnih strategija i zakona od strane Vijeća ministara, iako stvarna procjena uspjeha još uvijek zavisi od uspješne implementacije pomenutih strateških dokumenata, a nakon završnog usvajanja istih od strane Parlamenta.

Među glavnim uspjesima na ovom polju, može se istaći sljedeće: nedavno je usvojena nova Strategija za borbu protiv organiziranog kriminala za period 2009.-2012., kao i Strategija za borbu protiv korupcije za period 2009.-2014., uz akcioni plan. Nadalje, postignut je konsenzus, te je usvojen Zakon o osnivanju Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, koji je upućen u parlamentarnu proceduru. Ostaje da se vidi da li će ova Agencija imati sve nadležnosti neophodne za uspješno koordiniranje borbe protiv korupcije. Nakon usvajanja Državne strategije o drogama, u martu 2009. godine, donesen je i odgovarajući akcioni plan. Pored toga, usvojen je Zakon o spriječavanju pranja novca i finansiranju terorističkih aktivnosti, koji je stupio na snagu u junu 2009. godine, a pratilo ga je usvajanje strategije i akcionog plana za period 2009.-2013. godinu, i to u septembru ove godine.

Jedna od najznačajnijih prepreka u borbi protiv organiziranog kriminala jeste nizak stepen suradnje i razmjene informacija, kako između domaćih organa nadležnih za sprovođenje zakona (horizontalno), tako i unutar date agencije (vertikalno). Problem su i brojne policijske agencije, čije se nadležnosti često isprepliću. Obzirom da je riječ o politički spornim pitanjima, došlo je do blokiranja struktura nadležnih za sprovođenja zakona. Značajan korak u ovom procesu predstavlja Sporazum o osnivanju elektronskog sistema razmjene podataka iz policijskih i tužilačkih evidencija, koji je usvojen od strane Vijeća ministara, i to 30. septembra. Nakon usvajanja istog od strane Vijeća ministara, Sporazum su potpisali direktori svih policijskih i tužilačkih tijela. Vlasništvo nad podacima ostaje u rukama dotičnih agencija, ali njihovom razmjenom se upravlja putem pomenutog centralizirano

⁷³ Ibid

⁷⁴ Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izveštaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009," Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009. p.16.

ranog sistema. Server sistema će biti smješten u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i agencija u Sarajevu te se očekuje da će biti u funkciji 60 dana nakon postavljanja direktora ovog tijela. Procedura imenovanja će ubrzo biti pokrenuta, a što je pozitivan korak ka potpunoj implementaciji još jedne sporne mjere – dva zakona o reformi policije iz 2008. godine, koji pretpostavljaju imenovanje direktora koji nedostaju, kao i osnivanje 7 policijskih agencija na državnom nivou.

Još jedan važan problem jeste sporost procesa harmonizacije paralelnih krivičnih zakona koji postoje u zemlji. Iako je Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona BiH nedavno usvojen od strane Vijeća Ministara, predlaganje 31 nove izmjene odugovlači parlamentarnu proceduru.

Napravljen je napredak i na polju suradnje sa međunarodnim organizacijama nadležnim za sprovođenje zakona, iako su potrebni daljnji napor u implementaciji sporazuma koje je BiH potpisala, kao što su GRECO preporuke.

Napredak je vidljiv i kroz osnivanje pravnog i administrativnog okvira za zaštitu podataka, kao i osnivanje radnih veza sa Eurojust-om, a usvojen je i Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, i to juna 2009. godine.

Ključne preporuke:

Spriječavanje i borba protiv organiziranog kriminala, terorizma i korupcije

- Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona BiH
- Harmonizacija paralelnih krivičnih zakona koji postoje unutar zemlje, posebno na nižim nivoima vlasti
- Unifikacija zakonodavstva o konfiskovanoj imovini na državnom nivou, kao i harmonizacija na nivou entiteta
- Potpuna implementacija Sporazuma o osnivanju elektronskog sistema razmjene informacija iz policijskih i tužilačkih evidencija
- Osigurati dostupnost informacija o zapljeni droga i odgovornih osoba na graničnim prijelazima.

- Konačno usvajanje i implementacija Zakona o osnivanju Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije

Pravosudna suradnja u krivičnim stvarima

- Povećanje broja obučenog osoblja na optimalan nivo – kontinuirane obuke iz međunarodne pravne pomoći, uključujući obuku sudija i tužilaca u vezi novog Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima.

Suradnja u vezi sa provedbom zakona

- Potpuno sprovođenje dva zakona o reformi policije iz 2008. godine. (Zakon o nezavisnim nadzornim tijelima policijske strukture BiH i Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i agencija za podršku policijskoj strukturi BiH) – imenovanje direktora i osnivanje policijskih agencija koje nedostaju

Prevencija i borba protiv organiziranog kriminala, terorizma i korupcije

Strategija za prevenciju i borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije usvojena je 2006. godine (od strane Vijeća ministara), dok je za implementaciju iste bio predviđen rok od tri godine (do 2009. godine). Cilj navedene Strategije je harmonizacija zakonodavstva BiH sa međunarodnim dokumentima (koji regilšu ovu materiju), daljnje jačanje institucija i suradnja između istih na području provedbe zakona, razvoj neovisnih istraživanja i podizanje svijesti društva o važnosti borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije. Cilj pomenutih koraka bila je efektivna borba protiv svih oblika korupcije, organiziranog kriminala, i to od privrednog kriminala i izbjegavanja poreza, posjedovanja nezakonitog oružja i trgovine ljudima, do kompjuterskog kriminala, terorizma i terorističkih aktivnosti, kao i korupcije u javnim institucijama.⁷⁵ Prema Analizi napretka implementacije navedene Strategije, dostignuća na ovom polju su ograničena. Primjera radi, na području borbe protiv korupcije implementirano je tek 30% Strategije.⁷⁶ Implementacija Strategije je nepotpuna, posebno iz razloga što neke institucije povezane sa policijom i sudstvom nisu dostavljale podatke Ministarstvu sigurnosti.

Radna grupa, imenovana od strane Vijeća ministara u aprilu 2009. godine⁷⁷, sačinila je prijedlog **Strategije za borbu**

⁷⁵ Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina. (CoM) „Press release - Predsjedavajućem VM Adnanu Terziću prezentirana strategija za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije“ CoM, 29.05.2006. available at: http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/saopštenja_predsjedavajuceg/?id=1209

⁷⁶ Lasić, Marina. Transparency International BiH. Intervju. Juli 2009.

⁷⁷ Prijedlog odluke (o implementaciji predviđenih akcionih planova (posebno sa prekograničnog stanovišta) u vezi Strategije za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije iz 2006. godine) biti će podnesen Vijeću ministara nakon pribavljanja potrebnih mišljenja od Sudskog ureda i Ministarstva finansija i trezora). (Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. Rezime izvještaja o ispunjavanju zahtjeva iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. Vijeće Ministara.

protiv organiziranog kriminala za period od 2009. do 2012. godine, uspostavljaajući efektivan sistem i strateške ciljeve u borbi protiv organiziranog kriminala, koji je **usvojen je od strane Vijeća ministara 24.09.2009. godine**.⁷⁸ Ostaje da se vidi da li će se implementacija ove nove Strategije efikasnije pozabaviti gore navedenim problemima, uključujući nizak stepen obrazovnih programa kada je riječ o borbi protiv kriminala, kao i slabu koordinaciju između entiteta na tom području, te nedostatak usklađenosti statistika o trendovima organiziranog kriminala.

Među postojećim problemima susrećemo se sa nedovoljnom harmonizacijom paralelnih krivičnih zakona koji postoje u zemlji, kao i nedostatak usklađenosti domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima. Ministarstvo pravde sačinilo je nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona BiH. Navedeni nacrt potvrđen je od strane Vijeća ministara na 97. zasjedanju, održanom 03.09.2009. godine⁷⁹, međutim blokiran je u parlamentarnoj proceduri, kao posljedica podnošenja 31 novog amandmana na prethodno dogovoreni tekst, od kojih su 24 podnesena od strane stranke SNSD (Savez nezavisnih socijaldemokrata).⁸⁰

Jedan od ključnih faktora koji blokiraju efikasno sprovođenje zakona i borbu protiv organiziranog kriminala, predstavlja nepostojanje razmjene podataka i suradnje između agencija u BiH. Pored toga, suradnja unutar samih agencija treba da bude unaprijeđena.⁸¹ Dodatan problem predstavlja i činjenica da niža ministarstva (entitetska i kantonalna) nisu, zakonom niti ustavom, obavezna dostavljati podatke koje zahtjeva Ministarstvo sigurnosti BiH. Dakle, suradnja između institucija nije na zadovoljavajućem nivou, dok je proces koordinacije također slab, a kao posljedica slabog položaja Ministarstva sigurnosti.

Stepen razmjene podataka i suradnja variraju od slučaja do slučaja. Primjera radi, predstavnici SIPA-e navode kako je njihova komunikacija sa drugim agencijama vrlo često slaba, ističući kako, primjera radi, tužilaštvo rijetko traži dostavljanje podataka o pitanjima koja su u direktnoj nadležnosti SIPA-e. S druge strane, ističu pozitivne rezultate na području operativne suradnje sa lokalnom policijskom strukturom.⁸² Obzirom na navedeno, riječ je o svojevrsnoj ad-hoc suradnji,

koja ovisi o tekućim operativnim pitanjima, bez jednog konsistentnog i stalnog šablona i sistematske suradnje.

Suradnja između agencija još uvijek ne predstavlja područje većeg značaja, niti su, u tom smislu, usvojeni potrebni pravilnici, a što za posljedicu ima loš stepen suradnje. Ne postoje pravila koja bi obavezivala tužioce i razne policijske agencije na održavanje komunikacije, pa imamo slučaj da različite agencije imaju i različite pristupe kada je u pitanju skupljanje i čuvanje podataka.⁸³ Kao posljedica navedenog, ne postoji dovoljno dokaznog materijala, što rezultira nedovoljnim brojem osuda.

Međutim, kao pozitivan primjer treba navesti usvajanje Odluke o formiranju interresorne radne grupe odgovorne za razvoj i implementaciju modela adekvatne i funkcionalne razmjene podataka iz policijskih evidencija BiH. Navedena Odluka usvojena je na 78. sjednici Vijeća ministara, održanoj u februaru 2009. godine.⁸⁴ Bilo je potrebno osam mjeseci kako bi se postigao konsenzus, te je, dana 30.09.2009. godine, Vijeće ministara usvojilo **Sporazum o osnivanju elektronskog sistema razmjene podataka iz policijskih i tužilačkih evidencija**, nakon čega je isti potpisan od strane predstavnika policije i tužilačkih tijela (Državno Ministarstvo sigurnosti, SIPA, Visoko sudsko i tužilačko vijeće, federalno Ministarstvo unutrašnjih poslova, federalna Uprava policije, Policijska Brčko Distrikta, Ministarstvo unutrašnjih poslova RS, Policijska RS, te kantonalno Ministarstvo unutrašnjih poslova). Vlasništvo nad podacima ostaje u rukama dotičnih institucija, ali upravljanje istima vrši se preko centralnog sistema. Server sistema će biti smješten u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i agencija u Sarajevu, te se očekuje da će biti u funkciji u roku od 60 dana od postavljanja direktora ovog tijela.⁸⁵ Obzirom da slaba razmjena informacija predstavlja jedan od najznačajnijih prepreka u borbi protiv organiziranog kriminala, uspostavljanje pomenutog mehanizma znači važan korak na ovom području. U tom smislu, potrebno je osigurati potpunu implementaciju gore navedenog Sporazuma.

Politika prevencije i borbe protiv trgovine ljudima

Iako je potreban daljnji napredak na ovom području, u protekle 3 ili 4 godine Vlada je preuzela značajne odgovornosti kada je riječ o borbi protiv trgovine ljudima, što se posebno odnosi na činjenicu da su budžetom predviđena sredstva za pomoć žrtvama trgovine ljudima.⁸⁶ Pored toga, **započelo se**

April 2009.; European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009.", European Commission, May 18th 2009. pp. 14. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

78 MojeVijesti-portal. "Vijeće Ministara BiH – Utvrđen prijedlog zakona o Agenciji za prevenciju korupcije", MojeVijesti, 24.09.2009. available at: >><http://www.mojevijesti.ba/novost/14466/utvrđen-prijedlog-zakona-o-agenciji-za-prevenciju-korupcije><<

79 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara. "Održana 97. sjednica Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine" Vijeće Ministara, Sarajevo, 03.09.2009 available at: >>http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/saopstenja_sa_sjednica/?id=8968<<

80 Rožajac, S. "Nova blokada za viznu liberalizaciju?" Dnevni Avaz, 29.09.2009. p. 8

81 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009.", European Commission, May 18th 2009. pp. 20. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

82 Lujčić, Mirko. Direktor SIPA-e (Državna Agencija za Istrage i Zaštitu). Intervju. Juli 2009.

83 Lujčić, Mirko. Direktor SIPA-e (Državna Agencija za Istrage i Zaštitu). Intervju. Juli 2009.

84 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara. "Održana 78. sjednica Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine" Vijeće Ministara, Sarajevo, 26.02.2009.2009 available at: >> http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/saopstenja_sa_sjednica/Default.aspx?id=7661<<

85 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara. "Saopštenja za javnost – Potpisan Sporazum o razmjeni podataka iz policijskih i tužilačkih evidencija." Vijeće Ministara, Sarajevo, 30.09.2009. available at: >> <http://www.msb.gov.ba/vijesti/saopstenja/?id=4219> <<

86 Boucault, Regina. Šef Misije i Edin Smalhodžić, Koordinator projekta CARDS/IBM. Međunarodna organizacija za migracije. Intervju. Juli 2009.

i sa implementacijom Akcionog plana za prevenciju i borbu protiv trgovine ljudima (2008. – 2012.), iako se tek očekuju efektivni rezultati i dodjeljivanje neophodnih sredstava u tu svrhu.⁸⁷ Navedeni Akcioni plan posebno obuhvata sljedeće: podržavanje sistema prevencije, zaštite i pomoći žrtvama, gonjenje odgovornih osoba i međunarodna suradnja na ovom području. Kao nadzorni organ, sa ciljem praćenja implementacije pomenutih aktivnosti, osnovan je Ured Državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, koji je obavezan podnositi godišnji izvještaj o svom radu.

Politika prevencije i borbe protiv finansijskog kriminala (pranje novca, finansiranje terorističkih organizacija, konfiskacija imovine)

U junu 2009. godine, usvojen je i stupio na snagu Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.⁸⁸ Pored toga, Vijeće ministara je na svom 100. zasjedanju, održanom 30. septembra, usvojilo **Nacionalnu strategiju i Akcioni plan za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.**⁸⁹

Suradnja između institucija koje se bave problemom sumnjivih transakcija još uvijek je slaba, obzirom da samo banke dostavljaju SIPA-i izvještaje o sumnjivim transakcijama, što predstavlja prepreku za uspješnu borbu protiv pranja novca, kao i mogućih terorističkih aktivnosti. Dodatnu komplikaciju predstavlja i slaba suradnja sa relevantnim agencijama nadležnim sa sprovedbu zakona, na nivou entiteta.⁹⁰ Nadalje, kada je riječ o konfiskovanoj imovini, još uvijek nema jedinstvenog zakonodavstva na državnom nivou, niti jedinstvenog upravljanja konfiskovanim imovinom.⁹¹

Politika borbe protiv droga

Krajem marta 2009. godine, usvojena je Nacionalna strategija za borbu protiv droga⁹², nakon čega je, 24.09.2009. godine, Vijeće ministara usvojilo i **Akcioni plan za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga za period**

od 2009. do 2014. godine. Navedeni dokumenti pokrivaju sljedeća strateška područja: prevenciju, edukaciju, statistik i istraživanja, tretiranje, rehabilitaciju, resocijalizaciju i uspostavu efikasnog sistema za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga.⁹³

Na području borbe protiv droge, vidljivi su uspješni primjeri prekogranične sprovedbe zakona, uz učešće domaćih agencija, ali i male količine zaplijenjenih narkotika na granicama (u odnosu na značaj BiH, kao tranzitne zemlje u trgovini drogama).⁹⁴ SIPA, koja konstantno radi na zaplijeni narkotika, procjenjuje da su ostvareni određeni rezultati kada je riječ o konfiskaciji droga i prekidanju lanaca trgovine drogama. Međutim, isto tako priznaje da stabilnost cijene heroina na ilegalnom tržištu ukazuje na činjenicu da su veći kanali trgovine drogama još uvijek u funkciji – količina droge koja se zaplijeni je manja u odnosu na količinu koja nesmetano pređe granicu.⁹⁵

Iako svaka policijska agencija ima odjel za borbu protiv trgovine drogama, kada je riječ o njihovoj efikasnosti vidljive su dvije vrste problema: oni u vezi sa ljudskim resursima (nedovoljni kapaciteti i popunjenost)⁹⁶, te već navedeni nedostatak razmjene podataka i suradnje između domaćih policijskih agencija, što bi trebalo da se poboljša kroz uspostavu novog sistema za razmjenu podataka iz policijskih i tužilačkih evidencija.

Problem predstavlja i nedostatak kvalificiranog, iskusnog i dobro obučenog kadra, što je također u vezi sa nedostatkom sredstava, pa neki odjeli za borbu protiv trgovine drogama još uvijek nemaju potrebne kapacitete. Primjera radi, kada je riječ o ljudskim resursima, kapaciteti SIPA-e su popunjeni do 67%, ali na pojedinim područjima, kao što je borba protiv droge, SIPA trenutno radi sa 50% kapaciteta. Nedostatak kadra onemogućava efikasno funkcioniranje gore navedenih ureda i institucija. SIPA planira prevladati ove teškoće kroz jačanje unutrašnjih istražnih kapaciteta – smanjenje osoblja koje nema istražne funkcije, i to kroz upošljavanje i prekvalifikaciju.⁹⁷ Prema procjenama Europske komisije, neophodna je dodatna obuka za specijalizirane strukture provedbe zakona, kako na državnom, tako i na entitetskom nivou.⁹⁸

87 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 15. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

88 Novi Zakon regulira sljedeće: strani politički izloženi državljani imati će poseban tretman s tim u vezi, banke su ovlaštene na provjeru i prijavu svih sumnjivih transakcija, svaki prenos novca preko granice, u iznosu većem od 10 000 KM, mora biti evidentiran u SIPA-i (finansijski odjel). (Delegation of the European Union to Bosnia and Herzegovina. Available at: <http://www.europa.ba/?akcija=vijesti&akcija2=pregled&jezik=2&ID=450>)

89 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara. "Održana 100. sjednica Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine" Vijeće Ministara, Sarajevo, 26.02.2009.2009 available at: http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/saopstenja_sa_sjednica/?id=9095

90 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 15. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

91 Ibid. p. 18

92 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 18. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

93 MojeVjesti-portal. "Vijeće Ministara BiH – Utvrđen prijedlog zakona o Agenciji za prevenciju korupcije," MojeVijesti, 24.09.2009. available at: >> <http://www.mojevijesti.ba/novost/14466/utvrđen-prijedlog-zakona-o-agenciji-za-prevenciju-korupcije> <<

94 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 18. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

95 Lujčić, Mirko. Direktor SIPA-e (Državna Agencija za Istrage i Zaštitu). Intervju. Juli 2009.

96 Ibid.

97 Ibid.

98 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 18. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

Kompleksniji problem predstavlja i neadekvatna oprema, te loša razmjena podataka i suradnja između domaćih agencija, što se odražava i na sposobnost borbe protiv trgovine drogama.⁹⁹ Ovo je razlog zašto je potrebno osigurati implementaciju sistema razmjene informacija iz policijskih i tužilačkih evidencija, a posebno dostupnost informacija o zaplijeni droge na graničnim prijelazima i odgovornim osobama, kao važne komponente u borbi protiv organiziranog kriminala.¹⁰⁰

Politika prevencije i borbe protiv korupcije

Vijeće ministara BiH je 24. septembra 2009. godine usvojilo novu **Strategiju o borbi protiv korupcije**. Pri tome je usvojen i **Akcionni plan** kako bi se pomenuta Strategija implementirala u periodu **od 2009. do 2014.** godine. Opšti ciljevi strategije su smanjenje nivoa korupcije, izrada strateškog okvira i zajedničkih standarda koji će se koristiti u BiH, te jačanje povjerenja u institucije vlasti na svim nivoima.¹⁰¹

U martu 2009. godine, Vijeće ministara BiH donijelo je Odluku da osnuje radnu grupu odgovornu za predlaganje programa borbe protiv korupcije i za donošenje akcionog plan u vezi s tim, kao i za pripremanje prijedloga **Zakona o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije**.¹⁰² Prijedlog zakona je usvojen od strane **Vijeća ministara 24. septembra 2009.** godine.¹⁰³ Međutim, Zakon nije prošao fazu izmjena i dopuna i još uvijek je u parlamentarnoj proceduri.¹⁰⁴ Cilj Agencije je prevencija uticaja korupcije na razvoj demokratije i poštivanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i uticaja na podrivanje ekonomskog i privrednog razvoja BiH, te svih ostalih oblika uticaja na društvene vrijednosti, kao i koordinacija borbe protiv korupcije.¹⁰⁵

Ostaje da se vidi da li će konačno usvojena pravna rješenja obezbijediti Agenciji nadležnosti potrebne kako bi uspješno koordinirala borbu protiv korupcije. Ostaje i pitanje da li će Agencija biti kozmetičko rješenje ili će imati stvarnu jurisdikciju nad agencijama nižih nivoa. U nedavnoj izjavi, Ministar unutrašnjih poslova RS-a, Staslav Čado, naveo je kako uspostava antikorupcionog tijela na drzavnom nivou ni pod kojim uslovima neće implicirati preuzimanje nadležnosti od MUP-a RS.¹⁰⁶

Dosadašnja implementacija važnijih konvencija UN-a i Vijeća Evrope kao i GRECO preporuka¹⁰⁷ bila je djelimična, naročito

99 Ibid.

100 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izveštaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009," Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009. p.24.

101 MojeVijesti-portal. "Vijeće Ministara BiH – Utvrđen prijedlog zakona o Agenciji za prevenciju korupcije," MojeVijesti, 24.09.2009. available at: >> [>>http://www.mojevijesti.ba/novost/14466/utvrđen-prijedlog-zakona-o-agenciji-za-prevenciju-korupcije](http://www.mojevijesti.ba/novost/14466/utvrđen-prijedlog-zakona-o-agenciji-za-prevenciju-korupcije)<<

102 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 19-20. available at:>> [>>http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353](http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353)<<

103 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara. "Održana 99. sjednica Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine" Vijeće Ministara, Sarajevo, 24.09.2009.2009 available at:>> [>>http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/saopstenja_sa_sjednica/?id=9052](http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/saopstenja_sa_sjednica/?id=9052)<<

104 Terzić, Almir. "Dom naroda prolongirao donošenje zakona o agenciji za borbu protiv korupcije: Delegati odugovlače s Mapom puta" Oslobođenje, Sarajevo, 13.11.2009. available at: >> [>>http://www.oslobodjenje.ba/index.php?id=3752](http://www.oslobodjenje.ba/index.php?id=3752)<<

105 MojeVijesti-portal. "Vijeće Ministara BiH – Utvrđen prijedlog zakona o Agenciji za prevenciju korupcije," MojeVijesti, 24.09.2009. available at: >> [>>http://www.mojevijesti.ba/novost/14466/utvrđen-prijedlog-zakona-o-agenciji-za-prevenciju-korupcije](http://www.mojevijesti.ba/novost/14466/utvrđen-prijedlog-zakona-o-agenciji-za-prevenciju-korupcije)<< ; Rožajac, S. "Nova blokada za viznu liberalizaciju?" Dnevni Avaz, 29.09.2009. p. 8

106 Čado Stanislav. "Nećemo dozvoliti preuzimanje nadležnosti" Sarajevo-X.com, Sarajevo, 18.08.2009. available at:>> [>>http://www.sarajevo-x.com/bih/politika/clanak/090818050](http://www.sarajevo-x.com/bih/politika/clanak/090818050)<<

107 Cilj GRECO-a je osposobljavanje svojih članova za efikasnu borbu protiv korupcije, i to kroz praćenje poštivanja antikorupcionih standarda Vijeća Evrope, te uspostavljanjem jednog dinamičkog procesa međusobne ocjene i ravnopravnog pritiska. Navedene mjere će pomoći u prepoznavanju nedostataka u nacionalnim antikorupcionim politikama, podstaći razvoj zakonodavstva, kao i institucionalnih i praktičnih reformi. GRECO pruža i platformu za razmjenu prakse na području prevencije i otkrivanja korupcije.

u pogledu posljednjih. Jedan od razloga za takvo stanje (uz nedostatak političke volje) je činjenica da BiH postaje nosiocem međunarodnih obaveza, bez da su prethodno izvršene odgovarajuće pripreme i analize, što svakako doprinosi njejoj nesposobnosti da odgovori takvim zahtjevima. Usvojeni su i etički kodeksi ponašanja u ovoj oblasti, te se primjenjuju od strane organa nadležnih za sprovedbu zakona.¹⁰⁸ Međutim, ne postoje odgovarajuće sankcije za javne službenike, u slučaju nepodnošenja ili podnošenja netačnih podataka. Evidentno je odsustvo učinkovitih istraga, krivičnog gonjenja i presuda u slučajevima osumnjičenih na najvišim nivoima za korupciju, kao i sveobuhvatne procjene i analize slučajeva korupcije.¹⁰⁹ Ipak, nedavno je potpisan Dodatni protokol uz Krivično-pravnu Konvenciju o korupciji Vijeća Europe.¹¹⁰¹⁰⁹

Ključne preporuke

- Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona BiH
- Usklađivanje paralelnih krivičnih zakonodavstava koja postoje unutar države, naročito na nižim nivoima
- Unifikacija zakonodavstva u pogledu konfiskovane imovine na državnom nivou, harmonizacija sa entitetskim
- Potpuna implementacija sporazuma o uspostavi jedinstvenog elektronskog sistema za razmjenu informacija iz policijskih evidencija i evidencija tužilaštava,
- Naročito, osigurati dostupnost informacija o zaplijeni droga i odgovornim osobama na graničnim prijelazima
- Usvajanje i potpuna implementacija Zakona o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije

Sudska suradnja u krivičnim stvarima

BiH je potpisala i ratifikovala drugi Dodatni protokol Europske konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima.¹¹¹ Na harmonizaciji domaćeg zakonodavstva sa konvencijama UN-a i Vijeća Evrope angažovan je Tim za praćenje pravnih propisa, na čijem je čelu Sekretar Ministarstva pravde.¹¹² Pomenuti Tim predložio je izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku koje se uglavnom odnose na implementaciju međunarodnih obaveza (UNTOC, UNCAC, itd.).¹¹³ Naročito značajne konvencije Vijeća Evrope

koje je **BiH potpisala i ratifikovala su Konvencija o krivičnom postupku i Konvencija o parničnom postupku.** BiH je također **potpisnica Konvencije o korupciji Vijeća Europe,** dok je **Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima usvojen u junu 2009. godine.**

Preduzete mjere s ciljem poboljšanja međunarodne pravne suradnje u krivičnim stvarima sudija i tužilaca sa državama članicama Unije i sa drugim zemljama u regionu još uvijek nisu dovoljno učinkovite. Poteškoću predstavljaju i upražnjena radna mjesta pri sektorima za međunarodnu pravnu pomoć i suradnju Ministarstva pravde BiH. U tim odjelima trenutno je 19 zaposlenih, a optimalno je potrebno 29.¹¹⁴

Nedostatak novčanih sredstava predstavlja problem u pogledu infrastrukture sudova. Opremu za video-konferencije posjeduje samo Sud BiH, dok drugi sudovi ne mogu osigurati dovoljno sredstava kako bi se instalirala potrebna oprema. Prisutan je i problem nedostatka dovoljno obučenog osoblja koje bi se uspješno nosilo sa izazovima međunarodne suradnje, ali to je nešto na čemu se neprestano radi i što iziskuje određeno vrijeme. U toku su i obrazovni programi i seminari iz područja sudske suradnje, te odgovarajućih procedura iz ove oblasti. Seminare održavaju sudije i tužioci (uz pomoć specijaliziranih obrazovnih centara), te se u proces povremeno uključuju i međunarodni konsultanti, koji posjeduju praktično znanje iz svoje struke¹¹⁵, a pored toga BiH je **nedavno uspostavila radne odnose sa Eurojust-om.**¹¹⁶

Ključne preporuke

- Broj obučenog osoblja dovesti na optimalan nivo - nastaviti sa obukama o međunarodnoj pravnoj pomoći, uključujući obučavanje sudija i tužilaca s ciljem boljeg upoznavanja sa novim Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima

Suradnja na provođenju zakona

Kao što je prethodno razmatrano, u kontekstu razmjene informacija, veliki problem predstavlja odsustvo sistematske suradnje različitih policijskih agencija u suprotstavljanju organiziranom kriminalitetu u BiH. Suradnju je potrebno poboljšati i u okviru pojedinih policijskih agencija.¹¹⁷

108 Council of Europe Group of States Against Corruption (GRECO). "Second Evaluation Round 2003-2006 – Evaluation Reports," GRECO, accessed in July 2009. available at: >> [http://www.coe.int/t/dgh/monitoring/greco/evaluations/round2/reports\(round2\)_en.asp](http://www.coe.int/t/dgh/monitoring/greco/evaluations/round2/reports(round2)_en.asp)<<

109 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 20. available at:>> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353><<

110 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izveštaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009," Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009.p.28.

111 Ibid.

112 Matić, Jadranka. Predstojnica Ureda, Ministarstvo pravde. Intervju. Juli 2009.

113 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 20. available at:>> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353><<

2009. pp. 20. available at:>> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353><<

114 Matić, Jadranka. Predstojnica Ureda, Ministarstvo pravde. Intervju. Juli 2009.

115 Sladoje, Nikola. Pravni savjetnik, Ministarstvo pravde. Intervju. Juli 2009.

116 Bosnia and Herzegovina Public Administration Reform Coordinator's Office (PARCO). "News – Council of Ministers of BiH: All obligations from the Road Map fulfilled," PARCO, Sarajevo, 30.09.2009. available at: >> <http://parco.gov.ba/eng/?page=21&kat=1&vijest=5217><<

117 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 20. available at:>> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353><<

U uslovima postojanja različitih strategija pojedinih agencija, suradnja među agencijama još uvijek ne predstavlja područje značajnijeg interesa. Suradnja je zasnovana na ad-hoc

principu, ovisno od aktualnih operativnih situacija, ali bez konzistentnog i trajnog obrasca postupanja i sistematske suradnje, kao i bez strateškog unaprijeđenja iste. Situaciju naročito komplikuje činjenica da u zemlji postoji 13 policijskih agencija na različitim

nivoima (2 entitetske, 10 kantonalnih i Policija Brčko Distrikta), bez jasne podjele nadležnosti među njima. U određenim slučajevima dešava se da 3 ili 4 agencije vode paralelne istrage povodom izvršenja istog krivičnog djela.¹¹⁸ Tome treba dodati da ministarstva na nižim nivoima (kantonalnom i entitetskom) nemaju zakonsku obavezu dostavljati podatke Ministarstvu sigurnosti BiH, koje nema izvornu nadležnost u specifičnim područjima, niti može koordinirati procese na ovom području.

Ukupni nedostatak komunikacije, koordinacije i jasne podjele nadležnosti među agencijama proizvod je neefikasne državne institucionalne strukture kao takve. U situaciji u kojoj sve agencije imaju nadležnost nad istim kategorijama kriminalnih aktivnosti, teško da je moguće uspješno se suprotstaviti organiziranom kriminalitetu. Zakonski i institucionalni okvir, koji ponajviše zavisi od političke volje, direktno utiče na rad policijskih agencija. Postojeća policijska struktura je neefikasna i u situaciji u kojoj različite agencije ometaju rad jedna druge, zbog nejasne podjele nadležnosti, a da pri tome nijedna ne raspolaže dovoljnim resursima.¹¹⁹ Formula kojom bi se takva situacija mogla predstaviti izgleda ovako: prevelik broj agencija, svaka je nadležna, nijedna ne raspolaže kapacitetima, nijedna ne raspolaže resursima.

Ključni element efikasne policijske suradnje svakako da je implementacija dva zakona o policiji¹²⁰ iz 2008. godine, koja je u ozbiljnom zaostatku. Od 7 **direktora** policijskih agencija na državnom nivou, predviđenih paketom reforme policije, do kraja februara imenovana su samo **dvojica**. Radi se o **direktoru i zamjeniku direktora Agencije za policijsku podršku i Agencije za forenzička ispitivanja i ekspertize**. Direktor **Agencije za edukaciju i profesionalnu obuku policije** trebalo je da bude izabran putem konkursa, dok je zamjenik istog već imenovan. Sjedišta navedenih Agencija će biti u Sarajevu, Istočnom Sarajevu i Mostaru.¹²¹ Značajan napredak učinjen je

nedavno u pogledu dvije agencije predviđene novim zakonom. Dana **11. septembra**, nakon nekoliko mjeseci odlaganja, konačno je konstituisan **Nezavisni odbor**, koji je **odrzao i svoje prvo zasjedanje**.¹²² Uspostava Nezavisnog odbora bila je preduslov za imenovanje direktora i zamjenika Direkcije za koordinaciju policijskih tijela, najvažnije policijske agencije. Također, Direkcija je zamišljena kao mjesto gdje bi trebao biti smješten server za razmjenu podataka. Stoga je brza uspostava Direkcije imperativ i za ukupno jačanje policijske suradnje, kao i za jačanje efikasnosti razmjene informacija između njih.

Pored toga, ostaje da se vidi da li će **tekući projekat „Uspostave poboljšanog mehanizma suradnje između policije i Ureda javnog tužioca BiH“**, kojim rukovodi Visoko sudsko i tužilačko vijeće, a koji je usmjeren na standardizaciju statističkih pokazatelja i harmonizaciju podataka iz policijskih i tužilačkih evidencija, biti u stanju prepoznati probleme, čije će rješavanje rezultirati efikasnom suradnjom između različitih organa nadležnih za sprovedbu zakona.¹²³

U pogledu regionalne i međunarodne suradnje policijskih agencija, BiH je **potpisnica Konvencije o policijskoj suradnji zemalja Jugoistočne Evrope i Međunarodne Konvencije o međunarodnoj pravnoj pomoći**, na temelju kojih odgovorne institucije, t.j. NCB Interpol i Ministarstvo pravde, posreduju između domaćih i stranih policija.

Pored potrebe daljnje harmonizacije između agencija koje djeluju na granicama, ključna prepreka, u odnosu na određene granične prelaze, nije brzina sprovođenja procedura iz njihove nadležnosti, nego fizički pristup graničnim prelazima (granična infrastruktura), koji se često nalaze suviše blizu gradskim jezgrama, a što dovodi do generalnog usporavanja navedenih procedura.¹²⁴

Pozitivan primjer **međunarodne suradnje** domaćih policijskih agencija sa međunarodnim institucijama, predstavlja suradnja sa SECI Centrom i Interpolom u borbi protiv šverca drogom. Ipak, uspostava predviđenog Sektora za međunarodnu policijsku suradnju, trebala bi biti osnova još uspješnije međunarodne policijske suradnje.¹²⁵

Nadalje, **između Ministarstva sigurnosti BiH i FRON-**

118 Lujić, Mirko. Direktor SIPA-e (Državna Agencija za Istrage i Zaštitu). Intervju. Juli 2009.

119 Lujić, Mirko. Direktor SIPA-e (Državna Agencija za Istrage i Zaštitu). Intervju. Juli 2009.

120 Zakon o nezavisnim nadzornim tijelima policijske strukture BiH (na temelju kojeg bi trebali biti osnovani Odbor za žalbe policijskih službenika, te Odbor za žalbe građana, kao nezavisna tijela) i Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH (na temelju kojeg su osnovane Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, Agencija za forenzička ispitivanja i ekspertize, Agencija za edukaciju i profesionalnu obuku policije, te Agencija za policijsku podršku), oba usvojena u aprilu 2008. godine, koji definiraju nadležnosti i unutrašnju organizaciju nezavisnih tijela podrške policijskoj strukturi u BiH.

121 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara. "Održana 78. sjednica Vijeća Ministara Bosne i

Hercegovine" Vijeće Ministara, Sarajevo, 26.02.2009.2009 available at:>>http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/saopstenja_sa_sjednica/Default.aspx?id=7661<<

122 SveVijesti.ba, "Konstituisan Nezavisni odbor Parlamentarne skupštine," SveVijesti.ba, 11.09.2009. available at:>> http://www.svevijesti.ba/content/view/41002/225/. <<

123 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009, pp. 23. available at:>> http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353<<; Lujić, Mirko. Direktor SIPA-e (Državna Agencija za Istrage i Zaštitu). Intervju. Juli 2009.

124 Perković, Zoran. Pomoćnik ministra vanjskih poslova BiH, Ministarstvo vanjskih poslova BiH. Intervju. 17.11.2008.

125 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009, pp. 23. available at:>> http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353<<

TEX-a zaključen je aranžman o operativnoj suradnji¹²⁶, te ostaje da se vidi kako će ta suradnja izgledati u budućnosti. Sporazum o uspostavi **Kriznog centra** na državnoj granici potpisan je u decembru 2008. godine, dok je **osnivanje** samog Centra uslijedilo **u maju 2009. godine**. BiH je potpisala i **ugovore o zajedničkoj kontroli granica sa zemljama u okruženju (Hvatska, Srbija i Crna Gora)**.¹²⁷

Pored toga, **potpisan je i Ugovor o strateškoj suradnji sa EUROPOL-om**.¹²⁸

Postoji i državni **Sistem presretanja telekomunikacija** koji kontrolira SIPA, tako da ga ne koriste sve agencije u zemlji.

Nedavno je usvojen i **nacrtr zakona koji predviđa izmjene uslova pod kojima se mogu primijeniti posebne istražne mjere i radnje**, a koji predstavlja preduslov za uspješno prikupljanje obavještajnih podataka.¹²⁹ Izmjene definišu situacije u kojima je dozvoljena primjena posebnih istražnih radnji i mjera. Prema novim propisima, primjena posebnih istražnih radnji dozvoljeno je u slučajevima istraživanja krivičnih djela za koje je predviđena minimalna kazna od tri godine zatvora, dok su prethodno mogle biti primijenjene samo u situacijama gdje je za određeno djelo bila zapriječena kazna od 5 godina zatvora. Međutim, postojanje brojnih policijskih agencija otežava postupanje u primjeni takvih mjera.¹³⁰

Ključne preporuke

- Puna implementacija dva zakona o policiji iz 2008. godine (Zakon o nezavisnim nadzornim tijelima policijske strukture BiH i Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH) – imenovanje direktora i uspostava preostalih policijskih agencija

126 Vijeće Ministara Bosne i Hercegovina/Direkcija za Evropske integracije. "Prilog institucija BiH za redovni godišnji izvještaj o napretku BiH u procesu evropskih integracija," Vijeće Ministara, Sarajevo 04.06.2009. page 66

127 Vijeće Ministara Bosne i Hercegovina/Direkcija za Evropske integracije. "Prilog institucija BiH za redovni godišnji izvještaj o napretku BiH u procesu evropskih integracija," Vijeće Ministara, Sarajevo 04.06.2009. page 66

128 Cilj Ugovora o suradnji je poticanje suradnje između BiH i država članica EU, a putem EUROPOL-a, i to na području prevencije, otkrivanja, iskorjenjivanja i istrage teških oblika međunarodnog kriminala, sa težištem na razmjeni strateških i tehničkih informacija. Pomenuti Ugovor predviđa procedure za razmjenu podataka, podnošenje zahtjeva za pružanje pomoći, razmjenu stručnih iskustava, povjerljivost, postavljanje oficira za vezu, te nadležnosti i rješavanje sporova. Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara. "Saopštenja – U Hagu potpisan Sporazum o saradnji između Vijeća ministara BiH i Ureda Evropske policije (EUROPOL)" Vijeće Ministara, Sarajevo, 26.01.2007.2009 available at: >> <http://www.vijeceministara.gov.ba/saopstenja/saopstenja/Default.aspx?id=1344><<

129 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izveštaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009," Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009. p.32; European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009. pp. 23. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

130 Lujić, Miro. Direktor SIPA-e (Državna Agencija za Istrage i Zaštitu). Intervju. Juli 2009.

Zaštita podataka

Zakon o zaštiti ličnih podataka usvojen je u junu 2006. godine i predviđa zabranu davanja ličnih podataka pojedincima i državnim institucijama, ukoliko ne postoji opravdan interes. Zakon predviđa **uspostavu nezavisne Agencije za zaštitu ličnih podataka**, čiji je direktor imenovan u junu 2008. godine, s ciljem stvaranja tehničkih preduslova za spriječavanje ilegalnog pristupa podacima, donošenja propisa vezanih za razvoj mehanizama zaštite podataka, kao i praćenje standarda koji se moraju primijeniti u cilju očuvanja sigurnosti podataka (npr. personalizirane pristupne šifre za svakog pojedinog uposlenika koji ima pristup ovakvoj vrsti baze podataka, kao i specifične dozvole za svaku pojedinu instituciju).¹³¹ Na temelju člana 79 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, BiH je preuzela obavezu da formira nezavisno tijelo za zaštitu ličnih podataka i da osigura dovoljna novčana sredstva i osoblje u tu svrhu.¹³²

Nedavno je postignut i dodatni **napredak u formiranju odgovarajućeg pravnog i administrativnog okvira za zaštitu podataka**, te su usvojeni sljedeći instrumenti u tu svrhu: Pravilnik o načinu vođenja i obrascu evidencije o zbirkama ličnih podataka¹³³, Pravilnik o načinu čuvanja i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka¹³⁴, Pravilnik o postupku po prigovoru nosioca podataka u Agenciji za zaštitu ličnih podataka u BiH¹³⁵, te Pravilnik o inspeksijskom nadzoru u oblasti zaštite ličnih podataka¹³⁶. Navedena Agencija trenutno ima 15 zaposlenih¹³⁷, a već je započela sa planiranim inspeksijskim nadzorom. Pored toga, Agencija odlučuje o žalbama/ prigovorima, te je do sada donijela odluke za četiri slučaja, kojima se nalaže blokiranje i brisanje ličnih podataka. Budžet je restrukturiran, te je predviđeno 70.000 KM za organizaciju i uspostavu „Glavne evidencije“. Pored toga, Agencija je sredinom juna započela sa nadzornim aktivnostima, sprovodeći kontrolu upotrebe „ličnih podataka građana u institucijama kao što su ministarstva unutrašnjih poslova, matični uredi i druge agencije i institucije.“¹³⁸

Prema Izvještaju Interresorne radne grupe za liberalizaciju viznog režima, od 07.09.2009. godine, **Agencija za zaštitu ličnih podataka je u potpunosti funkcionalna, dok su odredbe o zaštiti ličnih podataka potpuno implementirane**.¹³⁹

131 Perković, Zoran. Pomoćnik ministra vanjskih poslova BiH, Ministarstvo vanjskih poslova. Intervju. 17.11.2008. godine.

132 Šepić, Senad. Zamjenik ministra, Ministarstvo civilnih poslova BiH. Intervju. 07.11.2008. godine.

133 BiH Official Gazette No. 52/09

134 BiH Official Gazette No. 67/09

135 BiH Official Gazette No. 51/09

136 BiH Official Gazette No. 51/09

137 Direktor; dva pomoćnika direktora, jedan šef IT odjela; tri savjetnika inspeksijskog nadzora; jedan viši oficir za pregovore; jedan pravni savjetnik; jedan viši knjigovoda i pet službenika.

138 Bosnia and Herzegovina Public Administration Reform Coordinator's Office (PARCO) "News- Control of using personal data of citizens has started," PARCO, Sarajevo, 17.06.2009. available at: >> <http://www.parco.gov.ba/eng/?page=25&kat=5&vijest=4775> <<

139 Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o libe-

BLOK 4 – VANJSKI ODNOSI I TEMELJNA PRAVA

Iako je BiH postigla značajan napredak kada je riječ o ispunjavanju mjera Bloka 4, pojedina pitanja su još uvijek u fazi rješavanja. U vezi slobode kretanja i pristupa identifikacionim dokumentima, usvojen je adekvatan pravni okvir, iako još uvijek postoje određene poteškoće u pogledu implementacije zakonodavstva koje se odnosi na ranjive grupe kao što su izbjeglice, raseljene osobe, povratnici, invalidi i pripadnici manjina.¹⁴⁰

Može se reći da su prava manjina adekvatno obezbjeđena putem pravnih normi i kroz odgovarajući institucionalni okvir. Nadalje, nakon opsežne parlamentarne procedure, usvojen je i Zakon o antidiskriminaciji, i to jula 2009. godine.¹⁴¹ Općenito govoreći, u BiH je registriran neznatan broj slučajeva diskriminacije, koji su praćeni ažurnom reakcijom Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH. Međutim, ne postoje informacije o daljnjem praćenju pomenutih slučajeva, u kontekstu vođenja policijske istrage, gonjenja učinioca i pokretanja sudskih postupaka. Pored toga, problem predstavlja i postepeno ukidanje entitetskih Ureda Ombudsmena, posebno u RS-u, što je rezultiralo kašnjenjem u uspostavljanju jedinstvenog Ureda Ombudsmena na državnom nivou.¹⁴²

Kao najbrojnija manjina u BiH, Romi su još uvijek i najranjivija. Strategija za Rome se uspješno implementira, a Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice izvršava obaveze preuzete pristupanjem Desetljeću uključenja Roma za 2005.-2015. godinu. Međutim, implementacija Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika drugih nacionalnih manjina u BiH i dalje je suočena sa određenim poteškoćama, koje se prvenstveno ogledaju u obezbjeđenju potrebnih finansijskih sredstava.

Na području državljanstva situacija je nešto bolja. Državljanstvo se primarno stiče porijeklom od najmanje jednog roditelja državljanina BiH, odnosno entiteta, a predviđena je i mogućnost naturalizacije, uz ispunjenje striktnih uvjeta, te se očekuju izmjene koje bi olakšale ovaj proces. Pored toga, BiH treba da ratificira bilateralni sporazum o dvojnomoj državljanstvu sa Hrvatskom, dok je zaključenje istog sporazuma sa Crnom Gorom u toku.

Sigurno je da je BiH na pravom putu ka potpunom zadovoljavanju zahtjeva Bloka 4, iako je potrebno uložiti dodatne napore kada je riječ o zaštiti nacionalnih manjina i borbi protiv diskriminacije.

ralizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izveštaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009," Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009. p.31-32.

140 Updated Assessment of the Implementation by Bosnia and Herzegovina of the Roadmap for Visa Liberalization. European Commission, May 2009, p.24.

141 Law on anti-discrimination, Bosnia and Herzegovina Official Gazette, 59/09, 28. July 2009.

142 Šlako, Samir. Stručnjak za monitoring Desetljeća uključenja Roma, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Intervju. 06.07.2009. godine.

Ključne preporuke:

Uvjeti i procedura izdavanja identifikacionih dokumenata

- Osigurati pojednostavljene procedure za nesmetan pristup identifikacionim dokumentima za raseljene osobe i izbjeglice
- Poboljšati statistiku o pristupu dokumentima za izbjeglice

Prava građana, uključujući zaštitu manjina

- Praćenje slučajeva etnički motiviranih incidenata (policijska istraga, gonjenje učinioca i pokretanje sudskih postupaka)
- Kompletirati postepeno ukidanje entitetskih Ureda Ombudsmena, tj. osigurati funkcioniranje jedinstvenog Ureda Ombudsmena
- Revizija i implementacija Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika drugih nacionalnih manjina

Sloboda kretanja državljana BiH

Cilj uvjeta postavljenih Blokom 4 Mape puta za liberalizaciju viznog režima u BiH jeste osiguranje slobode kretanja za državljane BiH, u smislu spriječavanja neopravdanih restrikcija, uključujući bilo koji vid diskriminacije zasnovane na spolu, rasi, boji kože, etničkom ili socijalnom porijeklu, genetskim obilježjima, jeziku, vjerskim shvatanjima, političkom ili drugom mišljenju, pripadnosti nekoj nacionalnoj manjini, vlasništvu, rođenju, nesposobnosti, dobi ili seksualnoj orijentaciji. U skladu sa Mapom puta, BiH mora osigurati puni i efektivni pristup putovanjima i identifikacionim dokumentima svim svojim državljanima, uključujući žene, djecu, osobe sa invaliditetom, pripadnike nacionalnih manjina i drugih ranjivih skupina, te osigurati puni i efektivni pristup identifikacionim dokumentima raseljenim osobama i izbjaglicama.¹⁴³

Sloboda kretanja u BiH zagarantovana je odredbama Ustava BiH, dok je istim odredbama istovremeno zabranjena diskriminacija. Pored toga, postoje i posebne odredbe koje reguliraju spriječavanje povratka izbjeglica i raseljenih lica, te odgovarajuće institucije, kao prve instance, unutar mehanizma za podnošenje žalbi, zavisno od područja na kojem djeluju. Postoje i odgovarajuća drugostepena tijela, u slučaju nezadovoljavajućeg postupanja po žalbi.¹⁴⁴

Bitno je napomenuti da su zaključeni sporazumi o socijalnom osiguranju i socijalnoj sigurnosti sa Mađarskom i Crnom Gorom, a pored toga BiH je zaključila odgovarajuće sporazume sa Službama za zapošljavanje Hrvatske i Slovenije. Međutim, kretanje osoba unutar zemlje i dalje je ograni-

143 European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009, pp. 24. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

144 Ibid.

čeno, kao posljedica rascjepkanog domaćeg radnog zakonodavstva i sistema socijalne sigurnosti. Nema ni prenosivosti penzija unutar zemlje. U novembru 2007. godine, Europski sud za ljudska prava donio je odluku na štetu BiH, po pitanju ove problematike. Sigurno je da BiH zaostaje u pripremama na području kretanja osoba.¹⁴⁵

Uslovi i procedure za izdavanje ličnih dokumenata

I dalje su prisutni problemi kod izdavanja putnih i identifikacijskih dokumenata za izbjeglice, raseljena lica, osobe sa invaliditetom, povratnike i manjine.

Kako bi se iznašlo rješenje problema za navedene kategorije, preduzete su različite mjere. Mobilni timovi organizovani su pri svakoj opštini tako da svaki pojedinac može zatražiti pomoć i dolazak na kućnu adresu, što je naročito značajno za osobe sa invaliditetom i osobe kojima je neophodno terapijsko liječenje.¹⁴⁶ Preduzete aktivnosti sa ciljem pomoći romskim porodicama, primarno se odnose na omogućavanje istima da upišu svoju djecu u matične knjige. Projekat je implementiran uz pomoć UNHCR-a u periodu od juna 2008. do juna 2009. godine. Do sada je projektom obuhvaćeno 527 Roma, uključujući 354 djece. Završeno je 156 slučajeva, dok je 138 u postupku rješavanja. Svi su dobili pravnu pomoć i u većini slučajeva radi se o osobama bez valjane dokumentacije.¹⁴⁷

U 2008. godini zabilježena su samo dva slučaja vezana za poteškoće sa izdavanjem dokumenata ranjivim skupinama, što je u većini slučajeva bilo rezultat nesposobnosti nadležnih službi i netačnih podataka. Navedeni slučajevi su riješeni zahvaljujući intervenciji Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice. Ne postoje statistički podaci o pristupu izbjeglica dokumentima¹⁴⁸, niti su procedure izdavanja dokumenata raseljenim osobama i izbjeglicama pojednostavljene na bilo koji način.¹⁴⁹ Pomenute osobe moraju posjedovati identifikacioni dokument, osobnu iskaznicu ili pasoš, te su, u skladu sa važećim zakonima, obavezne izvršiti prijavu kako bi im bio dodjeljen odgovarajući status, sa svim pravima koja se vežu uz isti.

Kada je riječ o manjinama, najveći problem na području identifikacionih dokumenata odnosi se na romsku populaciju u BiH, a radi se o slaboj prijavi u matične knjige. Naime, velik

broj Roma ne prijavljuje rođenje djece iz više razloga, iako je prijava u matične knjige obavezna prema važećem zakonu, te je preduslov za izdavanje ličnih karata i uživanje ekonomskih i socijalnih prava. Kao posljedica, određen broj Roma ne posjeduje lične dokumente, kao npr. rodni list, osobna iskaznica, niti im je prijavljeno mjesto prebivališta, što dalje doprinosi njihovoj marginalizaciji u društvu. Navedeni problemi u bliskoj su vezi sa siromaštvom, kao i socijalnim statusom Roma u BiH. Nadalje, neposjedovanje ličnih dokumenata sprječava i upis u škole, te uključanje u državni sistem socijalne zaštite. Pored toga, utiče i na pristup zdravstvenom osiguranju i učestvovanje u izborima. Trenutno je u fazi pripreme popis romskog stanovništva u BiH, što će značajno utjecati na poboljšanje njihovog statusa, u smislu prijave u matične knjige, a početak ovog projekta planiran je za septembar ove godine. Navedeni popis će uključivati 66 općina. Nadalje, a u vezi sa poteškoćama u izdavanju identifikacionih dokumenata u proteklom periodu, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, u suradnji sa UNICEF-om, sačinilo je "Pravnu analizu zakonodavstva BiH, kojim se regulira upis rođenja djeteta u matičnu knjigu rođenih".¹⁵⁰

Vijeće Ministara BiH u Dodatnom izvještaju o napretku u implementaciji Mape puta za liberalizaciju viznog režima za BiH navodi kako je jedna od mogućnosti rješavanja problema upisa u matične knjige donošenje posebnog zakona na nivou države koji bi regulirao upis rođenih i uspostavljanje elektronske baze podataka kojom bi sve opštine u BiH bile povezane.¹⁵¹ Pored toga, potrebno je i obuhvatnije širenje svijesti građana o dužnosti prijavljivanja novorođene djece, kao i jačanje kapaciteta matičnih ureda kako bi se mogli nositi sa problemima u okviru postojećih pravnih i institucionalnih rješenja. U skladu sa pomenutim Izvještajem, navedene preporuke će poslužiti u predstojećem periodu, prvenstveno u iznalaženju konkretnih mjera na unaprijeđenju situacije na ovom području. Ne postoje nikakve prepreke koje bi onemogućavale ili ograničavale pravo izbjeglica i raseljenih osoba na lične dokumente, odnosno pomenute osobe imaju jednak pristup ovim pravima kao i ostali državljani BiH.¹⁵²

Ključne preporuke

- Pojednostaviti procedure izdavanja identifikacionih dokumenata izbjeglicama i raseljenim osobama, kao i nesmetan pristup istima
- Poboljšati statistike o pristupu izbjeglica dokumentima

¹⁴⁵ European Commission "Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report," European Commission, COM(2008)674, p.34

¹⁴⁶ Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. "Additional report Requested by the European Commissions' First Assessment of the Progress in Implementation of the Roadmap towards a Visa Free Regime with Bosnia and Herzegovina." Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. January 2009, p. 63.

¹⁴⁷ Ibid. p. 63.

¹⁴⁸ European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009," European Commission, May 18th 2009, pp. 26. available at: >> <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> <<

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. "Additional report Requested by the European Commissions' First Assessment of the Progress in Implementation of the Roadmap towards a Visa Free Regime with Bosnia and Herzegovina." Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. January 2009, p. 63

¹⁵¹ Ibid. p. 63.

¹⁵² Ibid. p. 64.

Prava državljana, uključujući zaštitu manjina

U skladu sa zahtjevima postavljenim u Mapi puta, BiH treba da usvoji i sprovede odgovarajuće instrumente koji će osigurati efektivnu zaštitu od diskriminacije; implementirati Zakon o državljanstvu, kojim su određeni uslovi i okolnosti za sticanje BiH državljanstva; sprovesti istrage etnički motiviranih incidenata, uključujući slučajeve targetiranja pripadnika manjina; osigurati poštivanje ustavnih odredbi o zaštiti manjina; sprovesti odgovarajuću politiku o manjinama, uključujući Rome.¹⁵³

Antidiskriminacija u BiH je dugo vremena bila spriječavana Ustavom i odgovarajućim odredbama krivičnih zakona. Zakon o antidiskriminaciji bio je dugo očekivan, a nalazi se u proceduri usvajanja od novembra 2008. godine. Najprije je usvojen od strane Vijeća ministara, te je potom poslan u parlamentarnu proceduru. Zakon adekvatno definiše diskriminaciju, dok uloga Ombudsmena za ljudska prava odgovara zahtjevima Direktive 200/43/EC. Međutim, u skladu sa ažuriranim Izvještajem o implementaciji Mape puta za liberalizaciju viznog režima za mjesec maj, određeni segmenti Zakona nisu bili najjasniji, niti u skladu sa relevantnim direktivama Europske komisije, a posebno kada je riječ o izuzecima od diskriminacije.¹⁵⁴ Međutim, **Zakon o antidiskriminaciji usklađen je i konačno usvojen 23.07.2009. godine.**

Implementacija zakonodavstva na ovom području, u proteklom periodu, bila je nedovoljna. Posebno je izražena socijalna diskriminacija osoba koje pripadaju lezbijskoj, gay, biseksualnoj i transgender (LGBT) zajednici, te su zabilježeni slučajevi zastrašivanja ovih osoba. Ovakvi slučajevi su, između ostalog, rezultat državne formalne i neformalne podrške takvoj vrsti ponašanja, nedostatka odgovarajućih antidiskriminacionih odredbi, kao i sprovođenja mjera u vezi seksualne orijentacije i spolnog identiteta.¹⁵⁵ Vjerske zajednice u BiH su, putem Međureligijskog vijeća, uspjele u usvajanju amandmana na Zakon o antidiskriminaciji, spriječavajući na taj način sklapanje istospolnih brakova i usvajanje djece u pomenutim zajednicama, uprkos oštroj reakciji LGTB zajednice u BiH, koja je insistirala na originalnom nacrtu Zakona, u skladu sa zahtjevima EU.¹⁵⁶

Ministarstvo nije zabilježilo krivične slučajeve diskriminacije (kršenje jednakosti spolova), za koje se mogu pokrenuti odgovarajući postupci, u skladu sa krivičnim kodeksima na snazi u BiH. Do decembra 2008. godine, Ministarstvo za ljud-

ska prava i izbjeglice zabilježilo je ukupno 172 pojedinačna slučaja.¹⁵⁷ Nadležne institucije za ova pitanja su Ombudsmen i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice. Međutim, detaljno praćenje ovih slučajeva, u smislu policijske istrage, gonjenja učinoca i pokretanja sudskih postupaka, još uvijek nije osigurano, iako su, prema Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice, svi slučajevi zabilježeni. Službenici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice navode da će kvalitetnije praćenje pomenutih slučajeva uslijediti nakon usvajanja Zakona o antidiskriminaciji.¹⁵⁸

Efektivno spajanje i potpuno osposobljavanje pojedinih Ureda Ombudsmena kasni zbog problema sa postepenim ukidanjem entitetskih Ureda. Konkretno razlog za kašnjenje je ukidanje Ureda Ombudsmena RS-a. Iako je primjetan značajan napredak u procesu uspostavljanja i osposobljavanja Institucije Ombudsmena BiH, ovo je jedini nezadovoljeni zahtjev Bloka 4.

Pripremljena su interna pravila i procedure, te je osnovano sedam specijaliziranih odjela¹⁵⁹158, ali navedena Institucija ne može funkcionirati punim kapacitetom dok Ured Ombudsmena RS-a ne prestatne sa radom. Usvajanje Zakona o načinu prestanka funkcionisanja Ureda Ombudsmena RS-a, kao i prenos nadležnosti na Instituciju Ombudsmena BiH, spada u djelokrug nadležnosti Ministarstva pravde i Narodne skupštine RS-a. U toku pripreme Izvještaja o implementaciji Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih uslova Mape puta za liberalizaciju viznog režima, Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za državljane BiH nije dobila dovoljno podataka o ovoj problematiki od nadležnih organa (vlade entiteta, Ministarstvo pravde, Narodna skupština RS-a, te Ured Ombudsmena BiH).¹⁶⁰

U vezi sa etnički motiviranim incidentima, definirane su primjenjive policijske i administrativne procedure. Tri su slučaja zabilježena u 2007. godini, a pored toga, podneseni su i izvještaji od strane Ombudsmena i NGO-a. Prema navodima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, teško je procijeniti da li se u konkretnom slučaju radi o etnički motiviranom incidentu ili ne.¹⁶¹ Ipak, situacija na ovom području bi trebala da se poboljša nakon usvajanja Zakona o antidiskriminaciji,

¹⁵³ European Commission. "Visa Liberalization with Bosnia and Herzegovina Roadmap," European Commission, June 2008, p. 7.

¹⁵⁴ Updated Assessment of the Implementation by Bosnia and Herzegovina of the Roadmap for Visa Liberalization. European Commission, May 2009, p. 26.

¹⁵⁵ Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report, European Commission, COM(2008)674, p.19

¹⁵⁶ Svetlana Djurković, Association « Q », <http://www.sarajevo-x.com/bih/politika/clanak/090709073>, accessed on 22 September 2009.

¹⁵⁷ Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. "Additional report Requested by the European Commissions' First Assessment of the Progress in Implementation of the Roadmap towards a Visa Free Regime with Bosnia and Herzegovina." Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. January 2009, p. 6364

¹⁵⁸ Đuderija, Salih. Pomoćnica ministra, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Intervju. 06.07.2009. godine.

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izvještaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009." Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009. pp.32.

¹⁶¹ Đuderija, Salih. Pomoćnica ministra, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Intervju. 06.07.2009. godine.

bar što se tiče pravnog aspekta. Prema Izvještaju o implementaciji Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih uslova Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07. – 07.09.2009. godine, praćenje etnički motiviranih incidenata kreće se u pravom smjeru, bez ikakvih prepreka na putu ispunjavanja uslova predviđenih Mapom puta.¹⁶² Sastavljeni su i upitnici o etnički motiviranim incidentima, te će jednom godišnje biti dostavljeni ključnim ustanovama koje posjeduju tražene podatke, uz podatke o pojedinim žalbama koje skuplja Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.¹⁶³

Na području državljanstva, na snazi je odgovarajući Zakon na državnom nivou, koji regulira ovu materiju, a predložen je od strane Visokog predstavnika 2007. godine. U skladu sa pomenutim Zakonom, entiteti su usvojili svoje zakone o državljanstvu. Prve izmjene i dopune navedenog Zakona usvojene su 2003. godine, i to Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o državljanstvu BiH, koji je usvojen 2005. godine. Najnovijim Zakonom o izmjenama i dopunama uspostavljena je Komisija, koja ima zadatak da razmatra status osoba naturaliziranih poslije 06.04.1992. godine, a prije 01.01.2006. godine, a koja je započela sa radom u martu 2006. godine. Kao što je navedeno u Izvještaju o napretku BiH za 2008. godinu (Evropska komisija), razmatrano je pitanje dodjele državljanstva BiH u toku i poslije rata, te je Državna komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljanina BiH predložila opoziv državljanstva za preko 650 osoba.¹⁶⁴ Međutim, Amnesty International i Helsinški komitet za ljudska prava u BiH upozorili su da ove aktivnosti mogu rezultirati premještanjem ovih osoba u zemlje gdje bi bili izloženi teškom kršenju ljudskih prava. Komisija može predložiti Vijeću ministara BiH da povuče državljanstvo onim osobama koje su državljanstvo stekle suprotno relevantnim odredbama, ili na temelju lažnih informacija, pazeći pri tome da se pojedinci ne izlažu riziku dovođenja u položaj apatrida (osoba bez državljanstva). Aktivnosti Komisije će utjecati na status od približno 1.500 pojedinaca, od kojih su većina pripadnici bosanskih muslimanskih snaga, odnosno stranci koji su se dobrovoljno uključili u rat 1992. – 1995., ili su pak došli u svojstvu radnika islamskih humanitarnih društava, u toku i nakon rata.¹⁶⁵

Zakon o državljanstvu BiH, kao i odgovarajuće odredbe entitetskih zakona, reguliraju način sticanja i prestanka državljanstva BiH. Odredbe entitetskih zakona predviđaju da

su Vijeće ministara BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS-a institucije nadležne za donošenje odluka o dodjeljivanju i oduzimanju državljanstva BiH.¹⁶⁶ Iako je predviđeno da se državljanstvo BiH primarno stiče porijeklom od najmanje jednog roditelja državljanina BiH, moguća je i naturalizacija, ali uz ispunjenje striktnih uvjeta.

Pored toga, Zakon o državljanstvu BiH regulira uslove za sticanje državljanstva BiH i entiteta za osobe državljane bivše SFRJ, koje žive i kojima je mjesto prebavišta na teritoriji BiH, odnosno teritoriji FBiH i RS-a. Državljanini bivše SFRJ koji ne ispunjavaju uslove predviđene za sticanje državljanstva BiH, tretiraju se kao strani državljani.¹⁶⁷

Kada je riječ o slučajevima dvostrukog državljanstva, potpisani su sporazumi sa Švedskom i Srbijom. Zaključen je i sporazum sa Hrvatskom, ali ga je potrebno ratificirati, dok je zaključenje istog sporazuma sa Crnom Gorom u toku. U slučaju nepostojanja bilateralnih sporazuma na ovom području, osobe koje dobrovoljno steknu državljanstvo neke strane zemlje, automatski gube državljanstvo BiH.¹⁶⁸

Zaštita manjina

Kada je riječ o zaštiti manjina, ovo područje je regulirano odgovarajućim zakonima o zaštiti nacionalnih manjina, na državnom i entitetskim nivoima. Zakon o zaštiti nacionalnih manjina, na nivou države, usvojen je 2003. godine, dok su naknadne dopune i izmjene usvojene u junu i oktobru 2005. godine, uključujući finansijsku podršku na državnom nivou, odnose sa medijima, promociju pozitivne diskriminacije u zapošljavanju, kvalitetno obrazovanje za djecu pripadnike nacionalnih manjina, kao i uspostavljanje Vijeća nacionalnih manjina.¹⁶⁹ Zakon o zaštiti nacionalnih manjina RS-a usvojen je 2004. godine, a u FBiH tek 2008. godine. Federalni Zakon tek treba da bude primjenjen na kantonalnom nivou.

Prava koja su zagarantovana nacionalnim manjinama, kao i povezane policijske mjere, uključuju pravo pripadnika nacionalnih manjina na osnivanje vijeća nacionalnih manjina. Takva vijeća postoje na državnom nivou, kao i na području RS-a, ali isto još nije uspostavljeno za područje FBiH. Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na svoje predstavnike u lokalnim organima vlasti, ali ne i na državnom nivou. Kako nika-

¹⁶² Bosna i Hercegovina Vijeće Ministara – Interresorna radna grupa za pregovore o liberalizaciji viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. "Izvještaj o izvršavanju Plana aktivnosti za ispunjavanje preostalih obaveza iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima za period 15.07.2009. – 07.09.2009.", Vijeće Ministara, Sarajevo, 07.09.2009.32.

¹⁶³ Ibid, p.32.

¹⁶⁴ European Commission, "Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report", European Commission, COM(2008)674, p.20

¹⁶⁵ Amnesty International, "Public Statement - Bosnia and Herzegovina: Withdrawal of citizenship must not result in human rights violations." AI Index: EUR 63/011/2006, News Service No: 154, AI-USA, 16 June 2006. available at: >> [>>http://www.amnestyusa.org/document.php?lang=en&id=ENGEUR630112006](http://www.amnestyusa.org/document.php?lang=en&id=ENGEUR630112006) <<

¹⁶⁶ Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. "Additional report Requested by the European Commissions' First Assessment of the Progress in Implementation of the Roadmap towards a Visa Free Regime with Bosnia and Herzegovina." Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. January 2009, pp. 66

¹⁶⁷ Ibid, p. 66

¹⁶⁸ European Commission. "Updated Assessment of the implementation by Bosnia and Herzegovina of the roadmap for visa liberalization May 18th 2009.", European Commission, May 18th 2009. pp. 27. available at: >> [>>http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353](http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353) <<

¹⁶⁹ OSCE Mission to BiH. "National Minorities – Protecting the Rights of National Minorities in BiH". Available at: >> [>>http://www.oscebih.org/human_rights/nationalminorities.asp?d=1](http://www.oscebih.org/human_rights/nationalminorities.asp?d=1) <<

kav napredak nije postignut na području izmjene Ustava BiH, manjine su i dalje isključene iz Doma naroda i Predsjedništva.

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, u BiH postoji 17 službeno priznatih nacionalnih manjina. Državno Vijeće nacionalnih manjina, koje ima savjetodavnu funkciju u odnosu na Parlament, osnovano je februara 2008. godine. Pomenuto Vijeće nadgleda i implementaciju Zakona o zaštiti pripadnika nacionalnih manjina.

Vijeće nacionalnih manjina funkcionira i u RS-u, ali još uvijek nije potpuno u funkciji u Federaciji BiH. Iako je Vijeće je formalno osnovano i u FBiH, te je riješeno i pitanje finansiranja istog, razlog kašnjenja sa početkom rada Vijeća jeste to što Romska zajednica nije postigla sporazum o svojim predstavnicima u istom.¹⁷⁰

Zakonodavstvo BiH obezbjedilo je besplatno radio-televizijsko predstavljanje manjina, ali potrebni su dodatni napor kako bi se manjinama omogućilo potpuno uživanje prava na predstavljanje u medijima. Pristup obrazovanju i zaposlenju i dalje je otežan za marginalizirane grupe, kao što su etničke manjine.

Unutar 17 nacionalnih manjina u BiH, Romi su najbrojnija i najranjivija manjina. Prema procjeni Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, u BiH živi oko 50.000 Roma.¹⁷¹ U septembru 2008. godine, BiH se pridružila Desetljeću uključenja Roma 2005. – 2015., kao punopravna članica. Istovremeno, Vijeće ministara je usvojilo Akcioni plan o udomljavanju, zdravstvenoj zaštiti i zapošljavanju Roma, kao i Odluku o osnivanju Koordinacionog odbora za praćenje implementacije navedenog programa. Nadalje, 2005. godine definirana je Strategija za Rome, kao i Akcioni plan o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika drugih nacionalnih manjina. Kantonalni i općinski organi vlasti su pokrenuli kampanju podizanja svijesti o akcionim planovima na području ove problematike. Iako su početni rezultati implementacije Strategije za Rome bili prilično ograničeni, iz razloga nedovoljnih finansijskih sredstava, ista su značajno povećana 2009. godine, što je rezultiralo uspješnom implementacijom pomenute Strategije.¹⁷² S tim u vezi, lokalni organi vlasti Općine Zavidovići sproveli su aktivnosti na udomljavanju Roma tog područja (izgrađeno je 30 novih stambenih jedinica), dok je u toku i premještanje romskog naselja u Butmiru – Sarajevo, od strane organa vlasti KS i uz podršku Švedske međunarodne agencije za razvoj (SIDA). Pored toga, planiran je razvoj operativnih planova i radnih grupa za implementaciju pojedinih romskih pitanja.¹⁷³

Međutim, implementacija Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika drugih nacionalnih manjina i dalje je suočena sa poteškoćama, zbog nedostatka finansijskih sredstava i nedefiniranih specifičnih odgovornosti na ovom području. Pomenuti Akcioni plan treba da bude revidiran, te je u tu svrhu uspostavljena odgovarajuća radna grupa.¹⁷⁴

Kao što je već navedeno, nedovoljan upis Roma u matične knjige i dalje predstavlja jedan od problema na ovom području. Pored toga, mnoge romske porodice nemaju zdravstveno osiguranje, niti imaju koristi od socijalnih usluga. Stopa prisustvovanja romske djece školskoj nastavi mnogo je niža u odnosu na druge građane, te je ekstremno siromaštvo označeno kao glavni razlog isključenja iz obrazovanja. I pored dodjeljivanja sredstava za kupovinu i distribuciju školskih udžbenika za romsku i drugu ugroženu djecu, a za školsku godinu 2007./2008., neki kantonalni i općinski organi vlasti propustili su to učiniti.¹⁷⁵

Kako bi se status Roma u BiH poboljšao, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice planira provesti popis romskog stanovništva do kraja 2009. godine, te kreirati sveobuhvatnu bazu podataka o ovoj manjini u BiH.¹⁷⁶

Ključne preporuke:

- Kontrolirati slučajeve etnički motiviranih incidenata (policijska istraga, gonjenje učinioca i pokretanje sudskih postupaka)
- Kompletirati postepeno ukidanje entitetskih Ureda Ombudsmena
- Revizija i implementacija Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika drugih nacionalnih manjina

170 Đuderija, Saliha. Pomoćnica ministra, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Intervju. 06.07.2009. godine.

171 Šlako, Samir. Expert for monitoring of the Decade of Roma Inclusion, Ministry of Human Rights and Refugees of Bosnia and Herzegovina. Interview. July 6th 2009.

172 Đuderija, Saliha. Pomoćnica ministra, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Intervju. 06.07.2009. godine.

173 Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. "Additional report Requested by the European Commissions' First Assessment of the Progress in Implementation of the Roadmap towards a Visa Free Regime with Bosnia and Herzegovina." Bosnia and Herzegovina Council of Ministers. January 2009, p. 67.

174 Šlako, Samir. Stručnjak za monitoring Desetljeća uključenja Roma, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Intervju. 06.07.2009. godine.

175 European Commission "Bosnia and Herzegovina 2008 Progress Report," European Commission, COM(2008)674, p.20.

176 Šlako, Samir. Stručnjak za monitoring Desetljeća uključenja Roma, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Intervju. 06.07.2009. godine.

Asocijacija Alumni Centra za interdisciplinarne postdiplomske studije (ACIPS) je nevladino udruženje eksperata u području evropskih integracijskih procesa, demokracije, ljudskih prava, upravljanja državom, humanitarnih poslova, rodni studija i religijskih studija. Asocijacija je osnovana u februaru 2003. godine, kao rezultat aktivnosti Centra za interdisciplinarne postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu. ACIPS je proizvod težnje da se na jednom mjestu okupi intelektualni i liderski potencijal magistara ove obrazovne institucije. Članovi organizacije aktivni su u vladinom i nevladinom sektoru, civilnom društvu i međunarodnim organizacijama u BiH i regionu.

Primarni interes organizacije jeste buđenje i razvijanje javne svijesti o ključnim temama u društvu kroz sprovođenje istraživačkih i studija javnih politika. Osim direktnog angažmana u kreiranju i istraživanju politika, ACIPS također održava redovnu komunikaciju sa političarima, građanima BiH, predstavnicima NVO sektora i medija.

Dugoročni strateški ciljevi ACIPS-a su:

- Identificirati najrelevantnija pitanja u procesima evropskih integracija i izazove sa kojima se danas BiH suočava;
- Ostvariti visok standard nezavisnog istraživanja politika, primjenjivog u kontekstu BiH;
- Širiti rezultate istraživanja politika i proistekle stavove relevantnim interesnim stranama i široj javnosti, te zagovarati implementacije ovih rezultata;
- Ostvarivanje dijaloga i saradnje sa drugim institucijama za istraživanje politika, vladama i organizacijama civilnog društva u BiH i širem regionu.

KA BIJELOJ ŠENGENSKOJ LISTI:

Implementacija Mape Puta za Liberalizaciju Vizinog Režima za Bosnu i Hercegovinu

Izdavač: Association Alumni of the Centre for Interdisciplinary Postgraduate Studies (ACIPS), Zmaja od Bosne 8, 71000 Sarajevo

Za izdavača:	Sanel Huskić
Rukovodilac projekta:	Sara Nikolić
Istraživači:	Emina Čosić Hannah Lammer Lajla Zaimović-Kurtović Nermin Botonjić Sara Nikolić Tatjana Ljubić
Translation:	Ehlimana Medić
Dizajn i prelom:	Enes Huseinčehajić

Sarajevo, novembar 2009

**National Endowment
for Democracy**
Supporting freedom around the world